

DZIENNIK USTAW

POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

Warszawa, dnia 23 maja 1989 r.

Nr 29

TRESC:

Poz.:

USTAWY:

- 154 — z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej 457
- 155 — z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania 470
- 156 — z dnia 17 maja 1989 r. o ubezpieczeniu społecznym duchownych 476

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

- 157 — z dnia 16 maja 1989 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie procentu odpisów amortyzacyjnych podlegających wpłacie na dochody Funduszu Zmian Strukturalnych w Przemysle i Funduszu Rozwoju Budownictwa Mieszkaniowego w latach 1989 i 1990 480

154

USTAWA

z dnia 17 maja 1989 r.

o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej:

- wypełniając zobowiązania określone w Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej,
  - kierując się zasadami przyjętymi w Karcie Narodów Zjednoczonych, w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych, Akcie Końcowym Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz Deklaracji o wyeliminowaniu wszelkich form nietolerancji i dyskryminacji z powodów religijnych lub przekonań,
  - mając na celu dobro osoby ludzkiej oraz potrzebę współdziałania wszystkich obywateli dla rozwoju kraju, dla bezpieczeństwa narodu i państwa polskiego
- stanowi, co następuje:

DZIAŁ I

Kościół Katolicki w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Kościół Katolicki w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, zwany dalej „Kościółem”, działa w konstytucyjnych ramach ustrojowych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 2. Kościół rządzi się w swych sprawach własnym prawem, swobodnie wykonuje władzę duchowną i jurysdykcyjną oraz zarządza swoimi sprawami.

Art. 3. 1. Ustawa niniejsza określa zasady stosunku Państwa do Kościoła, w tym jego sytuację prawną i majątkową.

2. W sprawach odnoszących się do Kościoła, nie uregulowanych niniejszą ustawą, stosuje się powszechnie obowiązujące przepisy prawa, o ile nie są sprzeczne z wynikającymi z niej zasadami.

Art. 4. 1. Komisja Wspólna przedstawicieli Rządu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Konferencji Episkopatu Polski, składająca się z ich upoważnionych przedstawicieli, w uzgodnionej liczbie na zasadzie parytetu, zwana dalej „Komisją Wspólną”, rozpatruje problemy związane z rozwojem stosunków między Państwem i Kościołem oraz sprawy interpretacji niniejszej ustawy i jej wykonywania.

2. Przepis ust. 1 nie narusza właściwości organów państwowych ani organów Kościoła, jak również kompetencji Stolicy Apostolskiej.

Rozdział 2

Osoby prawne Kościoła i ich organy

Art. 5. 1. W skład struktury organizacyjnej Kościoła wchodzi osoby prawne wymienione w art. 6—10.

2. Ilekroć w ustawie jest mowa o władzy kościelnej, rozumie się przez to organ właściwej kościelnej osoby prawnej.

Art. 6. 1. Osobą prawną Kościoła o zasięgu ogólnopolskim jest Konferencja Episkopatu Polski.

2. Organami Konferencji Episkopatu Polski są:

- 1) Prezydium Konferencji Episkopatu Polski,
- 2) Rada Główna Konferencji Episkopatu Polski,
- 3) Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski.

3. W sprawach majątkowych Konferencję Episkopatu Polski reprezentuje jej Prezydium. Do składania oświadczeń woli jest uprawniony każdy z jego członków.

Art. 7. 1. Osobami prawnymi są następujące terytorialne jednostki organizacyjne Kościoła:

- 1) metropolie,
- 2) archidiecezje,
- 3) diecezje,
- 4) administratury apostolskie,
- 5) parafie.

2. Osobami prawnymi są również:

- 1) kościoły rektoralne (rektoraty),
- 2) Caritas Polska,
- 3) Caritas diecezji,
- 4) Papieskie Dzieła Misyjne.

3. Organami osób prawnych wymienionych w ust. 1 i 2 są:

- 1) dla metropolii gnieźnieńskiej — metropolita gnieźnieński, Prymas Polski, dla innych metropolii — metropolita,
- 2) dla archidiecezji — arcybiskup archidiecezjalny lub administrator archidiecezji,
- 3) dla diecezji — biskup diecezjalny lub administrator diecezji,
- 4) dla administratury apostolskiej — administrator apostolski,
- 5) dla parafii — proboszcz lub administrator parafii,
- 6) dla kościoła rektoralnego — rektor,
- 7) dla Caritas Polskiej — dyrektor,
- 8) dla Caritas diecezji — dyrektor,
- 9) dla Papieskich Dzieł Misyjnych — dyrektor krajowy.

4. Ilekroć w ustawie używa się określenia „biskup diecezjalny”, rozumie się przez to organy osób prawnych wymienione w ust. 3 pkt 2—4.

Art. 8. 1. Osobami prawnymi są następujące personalne jednostki organizacyjne Kościoła:

- 1) Ordynariat Polowy,
- 2) kapituły,
- 3) parafie personalne,
- 4) Konferencja Wyższych Przełożonych Zakonnych Męskich,
- 5) Konferencja Wyższych Przełożonych Zakonnych Żeńskich,
- 6) instytuty życia konsekrowanego (instytuty zakonne i instytuty świeckie) oraz stowarzyszenia życia apostolskiego; te instytuty i stowarzyszenia zwane są dalej „zakonami”,
- 7) prowincje zakonów,
- 8) opactwa, klasztory niezależne, domy zakonne,
- 9) wyższe i niższe seminaria duchowne diecezjalne,
- 10) wyższe i niższe seminaria duchowne zakonne, jeżeli, w myśl przepisów danego zakonu, mają charakter samoistny.

2. Organami osób prawnych wymienionych w ust. 1 są:

- 1) dla Ordynariatu Polowego — ordynariusz polowy,
- 2) dla kapituły — prepozyt albo dziekan,

- 3) dla parafii personalnej — proboszcz lub administrator parafii,
- 4) dla Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonnych — przewodniczący (przewodnicząca) Konsulty Wyższych Przełożonych Zakonnych,
- 5) dla zakonów — wyższy przełożony (przełożona),
- 6) dla prowincji zakonnej — przełożony (przełożona) prowincji,
- 7) dla opactwa — opat (przełożona),
- 8) dla klasztoru niezależnego i domu zakonnego — przełożony (przełożona),
- 9) dla wyższego seminarium duchownego — rektor,
- 10) dla niższego seminarium duchownego — dyrektor.

3. Organy osób prawnych zakonnych mogą używać innych nazw, stosownie do tradycji danej osoby prawnej.

Art. 9. 1. Osobami prawnymi są:

- 1) Katolicki Uniwersytet Lubelski,
- 2) Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie,
- 3) Papieski Wydział Teologiczny w Poznaniu,
- 4) Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu,
- 5) Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie oraz jego dwie sekcje: św. Jana Chrzyciela i św. Andrzeja Boboli „Bobolanum”,
- 6) Wydział Filozoficzny Towarzystwa Jezusowego w Krakowie,
- 7) kościelne instytuty naukowe i dydaktyczno-naukowe kanonicznie erygowane.

2. Status prawny Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie określa ustawa o szkolnictwie wyższym. Statut tej Akademii zatwierdza Minister Edukacji Narodowej i właściwa władza kościelna.

Art. 10. Inne jednostki organizacyjne Kościoła mogą uzyskać osobowość prawną w drodze rozporządzenia Ministra—Kierownika Urzędu do Spraw Wyznań.

Art. 11. Kościelna osoba prawna nie odpowiada za zobowiązania innej kościelnej osoby prawnej.

Art. 12. Kościelne wydawnictwa, zakłady wytwórcze, usługowe i handlowe, zakłady charytatywno-opiekuńcze, szkoły i inne placówki oświatowo-wychowawcze, nie posiadające osobowości prawnej, działają w ramach kościelnych osób prawnych, które je powołały.

Art. 13. 1. Kościelne jednostki organizacyjne, o których mowa w art. 7 i 8 oraz art. 9 ust. 1 pkt 7, nabywają osobowość prawną z chwilą powiadomienia właściwego organu administracji państwowej o ich utworzeniu przez władzę kościelną, jeżeli ratyfikowane umowy nie stanowią inaczej.

2. Jeżeli przepis prawa lub ratyfikowane umowy nie stanowią inaczej, właściwym organem administracji państwowej jest:

- 1) odnośnie do osób prawnych wymienionych w art. 7 ust. 1 pkt 1—4, art. 7 ust. 2 pkt 2 i 3, art. 8 ust. 1 pkt 1, 6 i 7 oraz art. 9 ust. 1 pkt 7 — Urząd do Spraw Wyznań,
- 2) w pozostałych przypadkach — terenowy organ administracji państwowej o właściwości szczególnej do spraw wyznań stopnia wojewódzkiego.

3. Powiadomienie powinno zawierać:

- 1) nazwę kościelnej osoby prawnej,
- 2) jej siedzibę,

3) określenie granic terenu jej działania — w odniesieniu do osób o zasięgu terytorialnym.

4. Właściwa władza kościelna powiadamia niezwłocznie organ administracji państwowej wymieniony w ust. 2 o:

- 1) zmianach dotyczących nazwy i siedziby kościelnej osoby prawnej oraz o zmianie jej granic,
- 2) połączeniu, podziale i zniesieniu kościelnej osoby prawnej.

5. Odpis powiadomienia, o którym mowa w ust. 3 i 4, z umieszczonym na nim potwierdzeniem odbioru, jest dowodem uzyskania osobowości prawnej.

6. Utworzenie jednostki organizacyjnej zakonu, który istnieje za granicą, a dotąd nie działał w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, wymaga konsultacji między Sekretariatem Konferencji Episkopatu Polski a Ministrem—Kierownikiem Urzędu do Spraw Wyznań.

Art. 14. O powołaniu i odwołaniu osoby sprawującej funkcje organu osoby prawnej władza kościelna powiadamia właściwy organ administracji państwowej, jeżeli ratyfikowane umowy nie stanowią inaczej. Powiadomienie obejmuje imię i nazwisko, obywatelstwo oraz miejsce zamieszkania danej osoby.

DZIAŁ II

Działalność Kościoła

Rozdział 1

Kult publiczny

Art. 15. 1. Organizowanie kultu publicznego i jego sprawowanie podlega władzy kościelnej.

2. Publiczne sprawowanie kultu nie wymaga zgłoszenia lub uzyskiwania zezwoleń, jeżeli odbywa się:

- 1) w kościołach, kaplicach, budynkach kościelnych i na gruntach kościelnych oraz w innych pomieszczeniach służących katechizacji lub organizacjom kościelnym,
- 2) w innych miejscach udostępnionych na ten cel przez osobę upoważnioną do dysponowania nimi, z wyłączeniem dróg, placów oraz budynków publicznych, jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej.

3. Religijne uroczystości pogrzebowe i nabożeństwa za zmarłych mogą być sprawowane na cmentarzach komunalnych przy zachowaniu obowiązujących przepisów porządkowych.

Art. 16. 1. Trasa i czas procesji lub pielgrzymki na drogach publicznych podlega uzgodnieniu z:

- 1) terenowym organem administracji państwowej stopnia podstawowego, jeżeli trasa przebiega w obrębie gminy, miasta lub dzielnicy miasta,
- 2) wojewodą lub prezydentem m. st. Warszawy, m. Krakowa albo m. Łodzi, jeżeli trasa przebiega w obrębie województwa,
- 3) wojewodą lub prezydentem m. st. Warszawy, m. Krakowa albo m. Łodzi, właściwym ze względu na miejsce organizowania pielgrzymki, w przypadku gdy trasa przekracza teren jednego województwa.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się w przypadkach konduktów pogrzebowych odbywających się stosownie do miejscowego zwyczaju.

Art. 17. 1. Niedziele i następujące święta katolickie, zwane dalej „świętami”, są dniami wolnymi od pracy:

- 1) 1 stycznia — uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki Maryi (dzień Nowego Roku),
- 2) drugi dzień Wielkiej Nocy,
- 3) dzień Bożego Ciała,
- 4) 15 sierpnia — uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny,
- 5) 1 listopada — dzień Wszystkich Świętych,
- 6) 25 grudnia — pierwszy dzień Bożego Narodzenia,
- 7) 26 grudnia — drugi dzień Bożego Narodzenia.

2. Zmiana uregulowań, o których mowa w ust. 1, wymaga uprzedniego uzgodnienia między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Konferencją Episkopatu Polski.

Rozdział 2

Katecheza i szkolnictwo

Art. 18. 1. Państwo uznaje prawo Kościoła do nauczania religii oraz religijnego wychowania dzieci i młodzieży, zgodnie z wyborem dokonany przez rodziców lub prawnych opiekunów.

2. Dzieci i młodzież szkolna, młodzież pracująca i osoby dorosłe korzystają z nauczania religii — zgodnie z programem ustalonym przez władzę kościelną.

3. Nauczanie religii, jako wewnętrzna sprawa Kościoła, jest organizowane przez parafie i domy zakonne pod zwierzchnictwem biskupa diecezjalnego.

Art. 19. 1. Nauczanie religii dzieci i młodzieży odbywa się w punktach katechetycznych organizowanych w kościołach, kaplicach i budynkach kościelnych, a także w innych pomieszczeniach udostępnionych na ten cel przez osobę uprawnioną do dysponowania pomieszczeniem.

2. Obowiązkowe zajęcia lekcyjne w szkole i nauczanie religii nie mogą ze sobą kolidować. Uwzględniając potrzeby zarówno zajęć szkolnych, jak i nauczania religii, Minister Edukacji Narodowej w porozumieniu z Sekretariatem Konferencji Episkopatu Polski wyda rozporządzenie określające zasady i sposób godzenia rozkładu nauczania religii z rozkładem zajęć szkolnych.

Art. 20. 1. Kościelne osoby prawne mają prawo zakładać i prowadzić szkoły oraz inne placówki oświatowo-wychowawcze i opiekuńczo-wychowawcze na zasadach organizacyjnych i programowych określonych przez odpowiednie ustawy. Mają one charakter katolicki i podlegają władzy kościelnej.

2. Minister Edukacji Narodowej w porozumieniu z Sekretariatem Konferencji Episkopatu Polski określa rodzaje szkół i placówek wymienionych w ust. 1 i zasady ich tworzenia oraz warunki prowadzenia i nadzoru nad nimi; może również określić zasady ich dotowania.

3. Diecezje i zakony mają prawo zakładać i prowadzić niższe seminaria duchowne. W zakresie realizacji programu szkół ogólnokształcących i uzyskiwania świadectw dojrzałości podlegają one nadzorowi Ministra Edukacji Narodowej.

Art. 21. 1. Do nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w szkołach i innych placówkach oświatowo-wycho-

wawczych oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez kościelne osoby prawne, a także świeckich nauczycieli w niższych seminariach duchownych stosuje się prawa i obowiązki ustalone dla nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w państwowych szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych oraz opiekuńczo-wychowawczych, z uwzględnieniem ust. 2.

2. Szczegółowy zakres uprawnień i obowiązków, o których mowa w ust. 1, określa Minister Edukacji Narodowej na wniosek Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski.

3. Pracownikom szkół i innych placówek oświatowo-wychowawczych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych, nie będącym nauczycielami lub wychowawcami, przysługują uprawnienia i świadczenia przewidziane dla tej kategorii pracowników zatrudnionych w państwowych szkołach i placówkach.

Art. 22. 1. Uczącym się w szkołach, o których mowa w art. 20 ust. 1 i 3, przysługują świadczenia społecznej służby zdrowia i ulgi w opłatach za przejazdy publicznymi środkami lokomocji na równi z uczniami szkół państwowych.

2. Rodzicom lub opiekunom prawnym uczniów szkół kościelnych, wymienionych w art. 20 ust. 1 i 3, przysługuje prawo do zasiłków rodzinnych.

3. Uczącym się w szkołach kościelnych mogą być przyznawane, przez kościelne osoby prawne, stypendia lub inne świadczenia socjalne.

Art. 23. 1. Konferencji Episkopatu Polski, diecezjom i zakonom przysługuje prawo zakładania i prowadzenia wyższych seminariów duchownych, a w trybie określonym w ust. 2 i 3 — innych wyższych uczelni.

2. Status wyższych uczelni papieskich oraz tryb i zakres uznawania przez Państwo kościelnych stopni i tytułów naukowych regulują umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Konferencją Episkopatu Polski.

3. Tworzenie szkół wyższych o zakresie nauczania szerszym niż określony w ust. 1 i 2 następuje w drodze ustawy na wniosek Konferencji Episkopatu Polski.

4. Do wykładowców, wychowawców, pracowników oraz uczących się w szkołach wymienionych w ust. 1 i 3 stosuje się przepisy art. 21 i 22.

5. Władzy kościelnej przysługuje także prawo erygowania kościelnych instytutów naukowych i naukowo-dydaktycznych. Nie korzystają one z uprawnień przewidzianych w ust. 1—4.

Art. 24. Osoby duchowne i członkowie zakonów mają prawo kształcenia się w szkołach państwowych wszystkich stopni i rodzajów. Podlegają oni obowiązującym przepisom, zachowując jednak prawo do noszenia stroju duchownego.

Rozdział 3

Duszpasterstwo wojskowe i służba wojskowa osób duchownych

Art. 25. 1. Wszystkim osobom pełniącym służbę wojskową, a także ich rodzinom, zapewnia się swobodę spełniania lub niespełniania, zależnie od ich woli, praktyk religijnych,

2. Żołnierzom w czynnej służbie wojskowej zapewnia się możliwość uczestniczenia — poza terenem jednostek wojskowych — we Mszy św. w niedziele i święta oraz w innych zwyczajowych praktykach religijnych organizowanych w kościołach garnizonowych lub niegarnizonowych, jeśli nie koliduje to z ważnymi obowiązkami służbowymi.

3. Kapelani wojskowi troszczą się o realizację zasad zawartych w ust. 1 i 2, w szczególności przez indywidualny kontakt z dowódcami jednostek wojskowych oraz z żołnierzami.

4. Kapelani wojskowi mają pełną swobodę stałego kontaktowania się z żołnierzami na terenie jednostek wojskowych, w terminach uzgodnionych z dowódcami tych jednostek.

Art. 26. 1. Do kapelanów wojskowych mają zastosowanie przepisy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych. Kapelani stanowią wyodrębniony korpus osobowy żołnierzy zawodowych.

2. Kapelani wojskowi podlegają w zakresie służby wojskowej organom wojskowym, a w zakresie duszpasterstwa — władzom kościelnym.

3. Statut duszpasterstwa wojskowego opracowywany jest z uwzględnieniem właściwości wynikających z ust. 2. Statut uchwała Konferencja Episkopatu Polski, a ogłasza Minister Obrony Narodowej.

Art. 27. 1. Do czasu powołania Ordynariatu Polowego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 1, duszpasterstwem wojskowym kieruje Generalny Dziekan Wojska Polskiego, jako naczelny kapelan wojskowy. Jego organem wykonawczym jest Generalny Dziekanat Wojska Polskiego.

2. Generalnego Dziekana Wojska Polskiego, po uprzednim uzgodnieniu jego kandydatury z Konferencją Episkopatu Polski, powołuje spośród kapelanów wojskowych Minister Obrony Narodowej. Biskup diecezjalny udziela Generalnemu Dziekanowi Wojska Polskiego jurysdykcji kościelnej.

3. Generalny Dziekan Wojska Polskiego przestaje pełnić swoje funkcje z chwilą:

- 1) zwolnienia go z zawodowej służby wojskowej,
- 2) przyjęcia jego prośby o rezygnację przez Ministra Obrony Narodowej lub władzę kościelną,
- 3) odwołania go ze stanowiska przez Ministra Obrony Narodowej lub władzę kościelną.

4. Decyzje, o których mowa w ust. 3, wymagają wspólnego uzgodnienia.

Art. 28. 1. Generalny Dziekan Wojska Polskiego, w porozumieniu z biskupem diecezjalnym, przedstawia Ministrowi Obrony Narodowej wnioski w sprawie powołania kapelana wojskowego i zwolnienia go z zawodowej służby wojskowej.

2. Generalny Dziekan Wojska Polskiego, w porozumieniu z biskupem diecezjalnym i organem wojskowym określonym w statucie duszpasterstwa wojskowego, wyznacza kapelana wojskowego na stanowisko rektora kościoła garnizonowego i odwołuje go.

3. Na wniosek Generalnego Dziekana Wojska Polskiego biskup diecezjalny udziela jurysdykcji rektorowi kościoła garnizonowego lub innemu kapelanowi wojsko-

wemu, chyba że przeciwko temu przemawiają przewidziane prawem kanonicznym względy kościelne.

4. Tryb postępowania w sprawach, o których mowa w ust. 1 i 2, oraz następstwa odmowy udzielenia jurysdykcji lub jej cofnięcia określa statut duszpasterstwa wojskowego.

5. Tryb tworzenia personalnych parafii wojskowych i terytorialnych parafii przy kościołach garnizonowych określa statut duszpasterstwa wojskowego.

Art. 29. 1. Przepisy dotyczące odraczania zasadniczej służby wojskowej ze względu na odbywanie nauki mają zastosowanie również do alumnów wyższych seminariów duchownych oraz nowicjuszy zakonnych.

2. Duchowni po otrzymaniu święceń i członkowie zakonów po złożeniu profesji wieczystej zostają przeniesieni do rezerwy. Nie są oni powoływani do odbywania ćwiczeń wojskowych w czasie pokoju, z wyjątkiem przypadku przeszkolenia, za zgodą biskupa diecezjalnego lub wyższego przełożonego zakonnego, do pełnienia funkcji kapelana.

3. W razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny osoby, o których mowa w ust. 1 i 2, przeznaczają się stosownie do potrzeb sił zbrojnych:

- 1) duchownych — do pełnienia funkcji kapelanów wojskowych,
- 2) alumnów wyższych seminariów duchownych oraz członków zakonów — do służby sanitarnej lub służby w obronie cywilnej.

4. W razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny właściwe organy wojskowe, w porozumieniu z biskupem diecezjalnym, zapewnią pozostawienie do duszpasterskiej obsługi ludności niezbędnej liczby duchownych spośród tych, którzy podlegają mobilizacji.

Rozdział 4

Duszpasterstwo specjalne

Art. 30. 1. Dzieciom i młodzieży przebywającym w zakładach wychowawczych i opiekuńczych, jak również w sanatoriach, prewentoriach i szpitalach, zapewnia się prawo wykonywania praktyk religijnych, korzystania z posług religijnych i katechizacji, z zachowaniem wzajemnej tolerancji. W szczególności zapewnia się im możliwość udziału we Mszy św. w niedziele i święta oraz w rekolekcjach.

2. Dzieciom i młodzieży przebywającym na krajowych koloniach i obozach organizowanych przez instytucje państwowe zapewnia się prawo do wykonywania praktyk religijnych, w szczególności do udziału we Mszy św. w niedziele i święta.

3. Szczegółowe przepisy w sprawach, o których mowa w ust. 1 i 2, wydaje Minister Edukacji Narodowej, a odnośnie do dzieci i młodzieży przebywających w sanatoriach, prewentoriach i szpitalach — Minister Zdrowia i Opieki Społecznej, w porozumieniu z Sekretariatem Konferencji Episkopatu Polski.

Art. 31. 1. Osobom przebywającym w zakładach leczniczych oraz zamkniętych zakładach pomocy społecznej zapewnia się prawo wykonywania praktyk religijnych i korzystania z posług religijnych.

2. W celu realizacji uprawnień, o których mowa w ust. 1, kierownicy właściwych zakładów państwowych zatrudniają kapelanów skierowanych przez biskupa diecezjalnego.

3. W celu umożliwienia udziału zainteresowanych chorych i podopiecznych we Mszy św. i w innych zbiorowych praktykach religijnych, kierownicy właściwych zakładów państwowych przeznaczają odpowiednie pomieszczenia na kaplice, a w wyjątkowych wypadkach udostępniają na tego celu inne pomieszczenia.

Art. 32. 1. Osoby tymczasowo aresztowane mogą wykonywać praktyki religijne i uczestniczyć we Mszy św. transmitowanej przez środki masowego przekazywania oraz, za zgodą organu, do którego dyspozycji pozostają, korzystać z indywidualnej posługi religijnej.

2. Osobom skazanym zapewnia się możliwość wykonywania praktyk religijnych, korzystania z posług religijnych oraz uczestniczenia we Mszy św. odprawianej w niedziele i święta w odpowiednio przystosowanym pomieszczeniu w zakładzie, w którym przebywają. Osobom, które nie mogą uczestniczyć we Mszy św. odprawianej na terenie zakładu, należy zapewnić możliwość wysłuchania Mszy św. transmitowanej przez środki masowego przekazywania.

3. Nietelnim przebywającym w zakładach poprawczych i schroniskach dla nietelnich zapewnia się możliwość wykonywania praktyk religijnych, korzystania z katechizacji i posług religijnych, uczestniczenia we Mszy św. w niedziele i święta. Nietelnim, którzy nie mogą uczestniczyć we Mszy św., należy zapewnić możliwość wysłuchania Mszy św. transmitowanej przez środki masowego przekazywania.

4. W celu realizacji uprawnień osób wymienionych w ust. 1—3 kierownicy odpowiednich zakładów zawierają umowy w sprawie nieodpłatnego wykonywania obowiązków kapelana z duchownymi skierowanymi przez biskupa diecezjalnego.

Rozdział 5

Organizacje kościelne, katolickie oraz stowarzyszenia katolików

Art. 33. 1. Osobom należącym do Kościoła zapewnia się swobodę zrzeszania w celu realizacji zadań wynikających z misji Kościoła.

2. Prawo określone w ust. 1 jest wykonywane w ramach organizacji kościelnych i katolickich.

Art. 34. 1. Organizacjami kościelnymi w rozumieniu niniejszej ustawy są organizacje zrzeszające osoby należące do Kościoła:

- 1) erygowane przez biskupa diecezjalnego lub w ramach statutów zakonnych przez wyższego przełożonego zakonnego, a w odniesieniu do organizacji o zasięgu ponaddiecezjalnym — przez Konferencję Episkopatu Polski,
- 2) założone przez wiernych z udziałem proboszcza, rektora kościoła lub przełożonego zakonnego za zezwoleniem władzy kościelnej, o której mowa w pkt 1.

2. Organizacje kościelne mają na celu w szczególności działalność na rzecz formacji religijnej, kultu publicznego i nauki katolickiej.

3. Organizacje kościelne działają w ramach tych kościelnych osób prawnych, w których zostały powołane. O erygowaniu organizacji o zasięgu ponaddiecezjalnym Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski powiadamia Urząd do Spraw Wyznań. Organizacje wymienione w ust. 1 pkt 1 mogą nabyć osobowość prawną w trybie art. 10.

4. Władze kościelne czuwają nad zgodnością działania organizacji z ich celami religijnymi i moralnymi.

5. Do organizacji kościelnych nie stosuje się prawa o stowarzyszeniach. Przepisy ustawy o zgromadzeniach stosuje się do organizacji kościelnych jedynie gdy chodzi o zebrania na drogach i placach publicznych oraz w budynkach państwowych.

Art. 35. 1. Organizacjami katolickimi w rozumieniu ustawy są organizacje założone za aprobatą władzy kościelnej, która zatwierdza im kapelana lub asystenta kościelnego. Działają one w łączności z hierarchią kościelną.

2. Organizacje katolickie mogą mieć na celu w szczególności zgodną z nauką Kościoła działalność społeczno-kulturalną, oświatowo-wychowawczą i charytatywno-opiekuńczą.

3. Do organizacji katolickich stosuje się przepisy prawa o stowarzyszeniach, z tym że:

- 1) władzy kościelnej przysługuje prawo cofnięcia aprobaty, o której mowa w ust. 1,
- 2) wystąpienie do sądu z wnioskiem o rozwiązanie stowarzyszenia wymaga uzgodnienia w Komisji Wspólnej,
- 3) w przypadku likwidacji organizacji katolickiej do jej majątku stosuje się odpowiednio przepisy o majątku zlikwidowanych kościelnych osób prawnych, chyba że ich statut stanowi inaczej.

Art. 36. Organizacje, których celem jest krzewienie trzeźwości, oddziaływanie na osoby nadużywające alkoholu lub używające narkotyków oraz udzielanie pomocy ich rodzinom, mogą być tworzone także w formie organizacji kościelnych, o których mowa w art. 34, lub organizacji katolickich, o których mowa w art. 35.

Art. 37. Organizacje inne niż wymienione w art. 33, zrzeszające katolików, realizują ideały chrześcijańskie według własnych programów, działając wyłącznie na podstawie ogólnie obowiązujących przepisów prawa oraz swoich statutów.

Rozdział 6

Działalność charytatywno-opiekuńcza Kościoła

Art. 38. 1. Osoby prawne Kościoła mają prawo prowadzenia właściwej dla każdej z nich działalności charytatywno-opiekuńczej.

2. Dla prowadzenia działalności, o której mowa w ust. 1, władze kościelne są uprawnione również do powołania:

- 1) Caritas Polskiej — jako instytucji o zasięgu krajowym,
- 2) Caritas diecezji — dla poszczególnych diecezji.

3. Caritas Polską powołuje, nadaje jej statut i nadzoruje Konferencja Episkopatu Polski.

4. Caritas diecezji powołuje, nadaje jej statut i nadzoruje biskup diecezjalny.

5. Zakony prowadzą działalność charytatywno-opiekuńczą w zakresie określonym w ich statutach lub odpowiednich aktach wewnętrznych.

6. Działalność charytatywno-opiekuńczą mogą prowadzić organizacje katolickie w zakresie określonym w ich statutach.

Art. 39. Działalność charytatywno-opiekuńcza Kościoła obejmuje w szczególności:

- 1) prowadzenie zakładów dla sierot, starców, osób upośledzonych fizycznie lub umysłowo oraz innych kategorii osób potrzebujących opieki,
- 2) prowadzenie szpitali i innych zakładów leczniczych oraz aptek,
- 3) organizowanie pomocy w zakresie ochrony macierzyństwa,
- 4) organizowanie pomocy sierotom, osobom dotkniętym klęskami żywiołowymi i epidemiami, ofiarom wojennym, znajdującym się w trudnym położeniu materialnym lub zdrowotnym rodzinom i osobom, w tym pozbawionym wolności,
- 5) prowadzenie żłobków, ochronek, burs i schronisk,
- 6) udzielanie pomocy w zapewnianiu wypoczynku dzieciom i młodzieży znajdującym się w potrzebie,
- 7) krzewienie idei pomocy bliźnim i postaw społecznych temu sprzyjających,
- 8) przekazywanie za granicę pomocy ofiarom klęsk żywiołowych i osobom znajdującym się w szczególnej potrzebie.

Art. 40. Środki na realizację działalności charytatywno-opiekuńczej pochodzą w szczególności z:

- 1) ofiar pieniężnych i w naturze,
- 2) spadków, zapisów i darowizn krajowych i zagranicznych,
- 3) dochodów z imprez i zbiórek publicznych,
- 4) subwencji, dotacji i ofiar pochodzących od krajowych instytucji i przedsiębiorstw państwowych, społecznych, wyznaniowych i prywatnych,
- 5) odpłatności za usługi świadczone przez kościelne instytucje charytatywno-opiekuńcze,
- 6) dochodów z działalności gospodarczej prowadzonej przez Caritas Polską i Caritas diecezji bezpośrednio lub w formie wyodrębnionych zakładów,
- 7) dochodów instytucji kościelnych.

Rozdział 7

Budownictwo sakralne i kościelne. Cmentarze

Art. 41. 1. Kościół w Polsce i jego osoby prawne mają prawo realizacji inwestycji sakralnych i kościelnych.

2. Inwestycją sakralną jest budowa, rozbudowa, od-

budowa kościoła lub kaplicy, a także adaptacja innego budynku na cele sakralne.

3. Inwestycją kościelną jest inwestycja kościelnej osoby prawnej nie wymieniona w ust. 2.

4. Inwestycje sakralne i kościelne podlegają ogólnie obowiązującym przepisom o planowaniu przestrzennym i prawa budowlanego, a w odniesieniu do budynków zabytkowych — również przepisom o ochronie dóbr kultury.

Art. 42. 1. Plany zagospodarowania przestrzennego obejmują także inwestycje sakralne i kościelne oraz katolickie cmentarze wyznaniowe. Przeznaczenie terenu na te cele ustala się w tych planach na wniosek biskupa diecezjalnego lub wyższego przełożonego zakonnego.

2. Grunty stanowiące własność państwa lub mienie komunalne, a przeznaczone w planach zagospodarowania przestrzennego na cele wskazane w ust. 1, będą oddawane w użytkowanie wieczyste albo podlegały sprzedaży kościelnym osobom prawnym na ich wniosek.

3. Mienie gminne przeznaczone na te cele może być sprzedane za cenę ustaloną przez zebranie wiejskie, a na terenach miast — za cenę ustaloną przez radę narodową stopnia podstawowego.

4. Biskupi diecezjalni lub wyżsi przełożeni zakonni uzgadniają kolejność realizacji inwestycji sakralnych i kościelnych na okres narodowego planu społeczno-gospodarczego.

5. Szczegółowy tryb i zakres uzgadniania, o którym mowa w ust. 4, terminy uzgadniania oraz postępowania w przypadkach losowych określa w drodze rozporządzenia Minister Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa w porozumieniu z Sekretariatem Konferencji Episkopatu Polski.

Art. 43. 1. Inwestycje sakralne i kościelne są finansowane ze środków własnych kościelnych osób prawnych.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do inwestycji mających na celu stworzenie warunków do działania duszpasterstwa wojskowego oraz duszpasterstwa specjalnego w zakładach państwowych.

3. Na odbudowę i utrzymanie dóbr kultury stanowiących własność kościelnych osób prawnych będą udzielane dotacje państwowe na podstawie odrębnych przepisów.

Art. 44. Nie pobiera się opłat za użytkowanie wieczyste gruntów oddanych pod zakłady charytatywno-opiekuńcze i punkty katechetyczne.

Art. 45. 1. Parafie mają prawo posiadania, zarządzania oraz zakładania i poszerzania cmentarzy grzebalnych.

2. Przepis ust. 1 ma również zastosowanie do zakonów lub ich domów w odniesieniu do wyodrębnionych cmentarzy zakonnych.

3. W miejscowościach, gdzie nie ma cmentarzy komunalnych, zarządy cmentarzy umożliwiają pochowanie na cmentarzach, o których mowa w ust. 1, na równych prawach także innych zmarłych.

4. Przepisy ust. 1—3 nie naruszają ogólnych przepisów o cmentarzach i chowaniu zmarłych, o planowaniu przestrzennym oraz o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Rozdział 8

Kultura oraz środki masowego przekazywania

Art. 46. 1. Dla zapewnienia warunków rozwoju kultury chrześcijańskiej kościelne osoby prawne mają prawo wydawania prasy, książek i innych druków oraz zakładania i posiadania wydawnictw, katolickiej agencji informacyjnej, zakładów poligraficznych, z zachowaniem obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa.

2. W celu realizacji postanowień ust. 1 kościelne osoby prawne mogą otrzymywać jako darowizny z zagranicy na własne potrzeby maszyny, urządzenia i materiały poligraficzne oraz papier.

Art. 47. Kościelne osoby prawne mogą organizować własny kolportaż prasy lub korzystać z pośrednictwa innej sieci kolportażu.

Art. 48. 1. Kościół ma prawo do emitowania w środkach masowego przekazywania Mszy św. w niedziele i święta oraz swoich programów religijno-moralnych i kulturalnych.

2. Sposób realizacji ust. 1 reguluje porozumienie między Komitetem do Spraw Radia i Telewizji „Polskie Radio i Telewizja” a Sekretariatem Konferencji Episkopatu Polski.

3. Kościół może zakładać własne stacje radiowe i telewizyjne w porozumieniu z Ministrem Transportu, Żeglugi i Łączności.

Art. 49. 1. Kościelne osoby prawne mają prawo zakładania i prowadzenia własnych teatrów, kin, wytwórni filmów i wytwórni innych środków audiowizualnych.

2. Kościelne osoby prawne mają prawo dystrybucji i rozpowszechniania filmów i innych środków audiowizualnych.

3. Korzystanie z praw, o których mowa w ust. 1 i 2, następuje bez obowiązku uzyskiwania zezwoleń i upoważnień na tę działalność, jeśli jest prowadzona na potrzeby realizacji zadań religijno-moralnych w sferze kultury. O podjęciu i prowadzeniu tej działalności władza kościelna powiadamia państwowy organ właściwy do udzielania takich zezwoleń i upoważnień.

4. Kościelne osoby prawne mogą otrzymywać jako darowizny z zagranicy na własne potrzeby urządzenia i materiały niezbędne do prowadzenia działalności określonej w ust. 1.

Art. 50. 1. Kościelne osoby prawne mają prawo zakładania i posiadania archiwów i muzeów.

2. Kościelne osoby prawne mają prawo do gromadzenia zbiorów bibliotecznych na cele wewnętrzne i publiczne. O podjęciu publicznego udostępniania zbiorów władza kościelna powiadamia właściwy do rejestracji bibliotek organ państwowy.

3. Kościół i jego osoby prawne mają, bez potrzeby uzyskiwania zezwoleń, prawo organizowania i prowadzenia związanej z wypełnianiem jego zadań działalności kulturalnej i artystycznej.

Art. 51. Instytucje państwowe i kościelne współdziałają w ochronie, konserwacji, udostępnianiu i upowszechnianiu

nianiu zabytków architektury kościelnej i sztuki sakralnej oraz ich dokumentacji, muzeów, archiwów i bibliotek będących własnością kościelną, a także dzieł kultury i sztuki o motywach religijnych, stanowiących ważną część dziedzictwa kultury polskiej.

DZIAŁ III

Sprawy majątkowe kościelnych osób prawnych

Art. 52. Kościołowi i jego osobom prawnym przysługuje prawo nabywania, posiadania i zbywania mienia ruchomego i nieruchomości, nabywania i zbywania innych praw oraz zarządzania swoim majątkiem.

Art. 53. 1. Kościelne osoby prawne są zwolnione od obowiązku uzyskania zezwolenia na przyjęcie spadku, zapisu i darowizny.

2. Jeżeli przedmiotem darowizny od osób fizycznych i niekościelnych osób prawnych jest nieruchomość, zwolnienie, o którym mowa w ust. 1, ma zastosowanie wówczas, gdy według aktu darowizny nieruchomość jest przeznaczona na inwestycję sakralną, o której mowa w art. 41 ust. 2, i związaną z nią inwestycję kościelną, dom diecezjalny, parafialny i zakonny oraz cmentarz, zakład charytatywno-opiekuńczy lub oświatowo-wychowawczy.

3. Zezwolenie na zawarcie umowy dożywocia nie jest wymagane, jeżeli nieruchomość będąca przedmiotem umowy jest przeznaczona na inwestycje, o których mowa w ust. 2.

4. Przepisy ust. 1—3 nie naruszają innych przepisów ustawowych zawierających ograniczenia w zakresie obrotu nieruchomościami.

Art. 54. 1. W obrocie nieruchomościami między kościelnymi osobami prawnymi nie stosuje się prawa pierwokupu na rzecz Skarbu Państwa.

2. Przy nabywaniu nieruchomości lub ich części przez kościelne osoby prawne od osób trzecich prawo pierwokupu może być stosowane jedynie w przypadkach, gdy inwestor państwowy lub spółdzielczy uzyskał wcześniej decyzję o ustaleniu lokalizacji inwestycji mieszkaniowej na tej nieruchomości lub części tej nieruchomości.

Art. 55. 1. Majątek i przychody kościelnych osób prawnych podlegają ogólnym przepisom podatkowym z wyjątkami określonymi w ust. 2—6.

2. Kościelne osoby prawne są zwolnione od opodatkowania z tytułu przychodów ze swojej działalności niegospodarczej. W tym zakresie osoby te nie mają obowiązku prowadzenia dokumentacji wymaganej przez przepisy o zobowiązaniach podatkowych.

3. Dochody z działalności gospodarczej kościelnych osób prawnych oraz spółek, których udziałowcami są wyłącznie te osoby, są zwolnione od opodatkowania w części, w jakiej zostały przeznaczone w roku podatkowym lub w roku po nim następującym na cele kulturalne, oświatowo-wychowawcze, naukowe, kulturalne, działalność charytatywno-opiekuńczą, punkty katechetyczne, konserwację zabytków oraz na inwestycje sakralne, o których mowa w art. 41 ust. 2, i te inwestycje kościelne, o których mowa

w art. 41 ust. 3, których przedmiotem są punkty katechetyczne i zakłady charytatywno-opiekuńcze, jak również remonty tych obiektów.

4. Kościelne osoby prawne są zwolnione od opodatkowania i od świadczeń na fundusz gminny i fundusz miejski, od nieruchomości lub ich części, stanowiących własność tych osób lub używanych przez nie na podstawie innego tytułu prawnego na cele niemieszkalne, z wyjątkiem części zajmowanej na wykonywanie działalności gospodarczej.

5. Zwolnienie od opodatkowania podatkiem od nieruchomości oraz od świadczeń na fundusz gminny i fundusz miejski obejmuje nieruchomości lub ich części przeznaczone na cele mieszkalne duchownych i członków zakonu, jeżeli:

- 1) są one wpisane do rejestru zabytków,
- 2) służą jako internaty przy szkołach i seminariach duchownych, domy zakonów kontemplacyjnych, domy formacyjne zakonów i domy księży emerytów (sióstr emerytek),
- 3) znajdują się w budynkach kurii diecezjalnych i biskupich, zakonnych zarządów generalnych i prowincjalnych w Sekretariacie Prymasa Polski i w Sekretariacie Konferencji Episkopatu Polski.

6. Nabywanie i zbywanie rzeczy i praw majątkowych przez kościelne osoby prawne w drodze czynności prawnych oraz spadkobrania, zapisu i zasiedzenia jest zwolnione od podatku od spadków i darowizn oraz opłaty skarbowej, jeżeli ich przedmiotem są:

- 1) rzeczy i prawa nie przeznaczone do działalności gospodarczej,
- 2) sprowadzane z zagranicy maszyny, urządzenia i materiały poligraficzne oraz papier.

7. Darowizny na kościelną działalność charytatywno-opiekuńczą są wyłączone z podstawy opodatkowania darczyńców podatkiem dochodowym i podatkiem wyrównawczym, jeżeli kościelna osoba prawna przedstawi darczyńcy pokwitowanie odbioru oraz — w okresie dwóch lat od dnia przekazania darowizny — sprawozdanie o przeznaczeniu jej na tę działalność. W odniesieniu do darowizn na inne cele mają zastosowanie ogólne przepisy podatkowe.

8. Kościelne jednostki organizacyjne, o których mowa w art. 12, mogą być na wniosek kościelnej osoby prawnej uznane przez właściwą izbę skarbową za odrębne podmioty podatkowe, jeśli są organizacyjnie wyodrębnione.

9. Nabywanie rzeczy i praw majątkowych, o których mowa w ust. 6, jest zwolnione od opłat sądowych i notarialnych, z wyłączeniem opłat kancelaryjnych.

Art. 56. Wolne od opłat celnych są:

- 1) przesyłane z zagranicy dla kościelnych osób prawnych dary:
  - a) przeznaczone na cele kulturalne, charytatywno-opiekuńcze i oświatowo-wychowawcze,
  - b) maszyny, urządzenia i materiały poligraficzne oraz papier,
- 2) wysyłane przez kościelne osoby prawne za granicę dary:
  - a) na rzecz zagranicznych i międzynarodowych instytucji Kościoła Katolickiego,
  - b) przeznaczone dla ofiar klęsk żywiołowych i osób znajdujących się w szczególnej potrzebie.

Art. 57. 1. Kościelne osoby prawne mają prawo do zbierania ofiar na cele religijne, kościelną działalność charytatywno-opiekuńczą, naukową, oświatową i wychowawczą oraz utrzymanie duchownych i członków zakonów.

2. Zbiórki wymienione w ust. 1 nie wymagają pozwolenia organu administracji państwowej, jeżeli odbywają się w obrębie terenów kościelnych, kaplic oraz w miejscach i okolicznościach zwyczajowo przyjętych w danej okolicy i w sposób tradycyjnie ustalony.

Art. 58. 1. Kościelne osoby prawne mogą zakładać fundacje. Do fundacji tych stosuje się ogólnie obowiązujące przepisy o fundacjach, ze zmianami wynikającymi z przepisów ust. 2—5.

2. Niezależnie od nadzoru państwowego, nadzór nad działalnością fundacji sprawuje kościelna osoba prawna, będąca fundatorem lub wskazana w statucie fundacji.

3. W razie stwierdzonych nieprawidłowości w zarządzaniu fundacją, właściwy organ państwowy zwraca się do kościelnej osoby prawnej, sprawującej nadzór nad fundacją, wyznaczając termin nie krótszy niż trzy miesiące na spowodowanie usunięcia nieprawidłowości. Po bezskutecznym upływie tego terminu można zastosować środki oznaczone w przepisach o fundacjach.

4. W razie konieczności poddania fundacji zarządowi przymusowemu w myśl przepisów o fundacjach, zarząd ten będzie sprawowała kościelna osoba prawna wyznaczona przez Prezydium Konferencji Episkopatu Polski.

5. Jeżeli statut fundacji nie stanowi inaczej, w razie jej likwidacji:

- 1) do jej majątku znajdującego się w kraju stosuje się odpowiednio przepis art. 59.
- 2) o przeznaczeniu jej majątku znajdującego się za granicą zadecyduje Konferencja Episkopatu Polski lub wyższy przełożony zakonny.

Art. 59. W razie zniesienia kościelnej osoby prawnej, jej majątek przechodzi na nadrzędną kościelną osobę prawną, a jeżeli taka osoba nie istnieje lub nie działa w Polsce, majątek ten przechodzi na Konferencję Episkopatu Polski lub Konferencję Wyższych Przełożonych Zakonnych.

DZIAŁ IV

Przepisy przejściowe i końcowe

Rozdział 1

Regulacja spraw majątkowych Kościoła

Art. 60. 1. Nieruchomości lub ich części, pozostające w dniu wejścia w życie ustawy we władaniu kościelnych osób prawnych, stają się z mocy prawa ich własnością, jeżeli:

- 1) były własnością diecezji, parafii, klasztorów lub innych instytucji grecko-katolickich (unickich),
- 2) podlegały przejściu na własność Państwa z mocy ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejściu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Fundu-

szu Kościelnego (Dz. U. Nr 9, poz. 87 i Nr 10, poz. 111 i z 1969 r. Nr 13, poz. 95), zwanej dalej „ustawą o dobrach martwej ręki”, a zostały pozostawione, wydzierżawione lub przekazane kościelnym osobom prawnym,

- 3) podlegały przepisom dekretu z dnia 24 kwietnia 1952 r. o zniesieniu fundacji (Dz. U. Nr 25, poz. 172 i z 1957 r. Nr 1, poz. 3), a zostały poręczone, pozostawione, wydzierżawione, wynajęte lub przekazane kościelnym osobom prawnym,
- 4) zostały przez byłe władze zaborcze austriackie przejęte na własność funduszy religijnych, funduszy naukowych, szkół parafialnych lub katolickich gmin parafialnych,
- 5) znajdują się na nich obiekty sakralne wraz z budynkami towarzyszącymi; dotyczy to również obiektów położonych na obszarze m. st. Warszawy, nie dotyczy natomiast kościołów garnizonowych.

2. Przez „budynki towarzyszące” obiektom sakralnym rozumie się położone w sąsiedztwie obiektów sakralnych: budynki stanowiące mieszkanie proboszcza lub rektora i kancelarię parafialną lub kancelarię rektora (plebanię), budynki stanowiące mieszkanie wikariuszy (wikariatę), budynki stanowiące mieszkanie pracowników świeckich parafii lub rektoratu (organistówkę), budynki punktu katechetycznego i budynki domu zakonnego związanego z duszpasterstwem w tym obiekcie sakralnym albo świadczącym w nim pomocy.

3. Nieruchomości lub ich części, o których mowa w ust. 1 pkt 4, które w dniu wejścia w życie ustawy znajdują się we władaniu państwowych jednostek organizacyjnych, stają się z mocy prawa odpowiednio własnością Skarbu Państwa, innych państwowych osób prawnych lub mieniem komunalnym.

4. Nieruchomości lub ich części, o których mowa w ust. 1 pkt 4, znajdujące się w samoistnym posiadaniu osób fizycznych lub osób prawnych nie wymienionych w ust. 1 i 3, podlegają nabyciu w drodze zasiedzenia, przy zaliczeniu okresu posiadania przed dniem wejścia w życie ustawy.

5. Stwierdzenie przejścia własności nieruchomości lub ich części, o których mowa w ust. 1 i 3, następuje w drodze decyzji terenowego organu administracji państwowej o właściwości szczególnej do spraw wyznań stopnia wojewódzkiego.

6. Decyzje, o których mowa w ust. 5, mogą być skarżone do sądu administracyjnego. Skarga na niewydanie decyzji jest dopuszczalna po upływie 2 lat od daty wszczęcia postępowania administracyjnego.

7. Przejście własności nieruchomości lub ich części na podstawie ust. 1 i 3 jest wolne od podatków i opłat związanych z tym przejściem, a wynikające z niego wpisy do ksiąg wieczystych i ich zakładanie są wolne od opłat.

8. Postępowanie sądowe lub administracyjne dotyczące nieruchomości, o których mowa w ust. 1 i 3, ulega zawieszeniu, a sądy lub organy administracji państwowej przekazują ich akta organowi, o którym mowa w ust. 5.

9. Organ, który wydał decyzję ostateczną określoną w ust. 5, zawiadamia o niej sąd lub organ administracji państwowej, który zawiesił postępowanie, zwracając akta sprawy. Sąd lub organ administracji państwowej umorzy postępowanie,

Art. 61. 1. Na wniosek kościelnych osób prawnych wszczynają się postępowanie, zwane dalej „postępowaniem regulacyjnym”, w przedmiocie przywrócenia im własności upaństwowionych nieruchomości lub ich części:

- 1) nie pozostających we władaniu kościelnych osób prawnych nieruchomości, o których mowa w art. 60 ust. 1 pkt 1, chyba że pozostają one w dniu wejścia w życie ustawy we władaniu innych kościołów i związków wyznaniowych,
- 2) przejętych w toku wykonywania ustawy o dobrach martwej ręki, jeżeli nie wydzielono z nich należnych w myśl tej ustawy gospodarstw rolnych proboszczów lub gruntów, o których mowa w aneksie do protokołu Komisji Wspólnej Rządu i Episkopatu z dnia 14 kwietnia 1950 r.,
- 3) które należały do zakonów bezhabitowych i stowarzyszeń kościelnych, a zostały przejęte w toku likwidacji dokonanej na podstawie rozporządzenia Ministra Administracji Publicznej z dnia 10 marca 1950 r. w sprawie przystosowania stowarzyszeń do przepisów prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. Nr 9, poz. 98),
- 4) mienia fundacji kościelnych,
- 5) przejętych po 1948 r. w trybie egzekucji zaległości podatkowych,
- 6) wywłaszczonych, jeżeli odszkodowanie za wywłaszczoną nieruchomość nie zostało wypłacone lub nie zostało podjęte,
- 7) przejętych we władanie państwowych jednostek organizacyjnych bez tytułu prawnego, bez względu na późniejsze ustawodawstwo konwalidujące te przejęcia.

2. Przedmiotem postępowania regulacyjnego może być również przekazanie własności nieruchomości lub ich części:

- 1) w celu przywrócenia w nich sprawowania kultu religijnego lub działalności kościelnych osób prawnych w zakresie, o którym mowa w art. 20 i 39,
- 2) których stan prawny nie jest ustalony, jeżeli nie stoją temu na przeszkodzie prawa osób trzecich.

3. W odniesieniu do nieruchomości położonych na obszarze objętym dekretem z dnia 25 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy (Dz. U. Nr 50, poz. 279) przedmiotem postępowania regulacyjnego jest przywrócenie własności budynków wraz z ustanowieniem użytkowania wieczystego odpowiednich gruntów.

4. Regulacja nie może naruszać:

- 1) przepisów ustawy z dnia 3 stycznia 1946 r. o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej (Dz. U. Nr 3, poz. 17, Nr 71, poz. 389 i Nr 72, poz. 394, z 1958 r. Nr 45, poz. 224 oraz z 1969 r. Nr 13, poz. 95),
- 2) przepisów ustawy o dobrach martwej ręki, z zastrzeżeniem przepisów art. 60 ust. 1 pkt 2 i art. 61 ust. 1 pkt 2,
- 3) praw nabytych przez niepaństwowe osoby trzecie, w szczególności przez inne kościoły i związki wyznaniowe oraz rolników indywidualnych.

Art. 62. 1. Postępowanie regulacyjne przeprowadza Komisja Majątkowa, zwana dalej „Komisją”, złożona z przedstawicieli wyznaczonych w równej liczbie przez Urząd do Spraw Wyznań i Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski.

2. Uczestnikami postępowania regulacyjnego są oprócz wnioskodawcy wszystkie zainteresowane jednostki państwowe i kościelne.

3. Wnioski o wszczęcie postępowania regulacyjnego zgłasza się w terminie 2 lat od dnia wejścia w życie ustawy. Roszczenia nie zgłoszone w tym terminie wygasają.

4. Postępowanie sądowe lub administracyjne dotyczące nieruchomości, o których mowa w art. 61, ulega zawieszeniu, a sądy i organy administracji państwowej przekazują ich akta Urzędowi do Spraw Wyznań w celu przedłożenia Komisji.

5. Komisja rozpatruje sprawy w zespołach orzekających, w skład których wchodzi po dwóch członków wyznaczonych przez Urząd do Spraw Wyznań i Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski oraz po jednym przedstawicielu organów nadrzędnych nad uczestnikami postępowania. Przedstawicielem tym nie może być osoba reprezentująca uczestnika.

6. Zespół orzekający po otrzymaniu wniosku o wszczęcie postępowania regulacyjnego bada, czy jest ono dopuszczalne, a wniosek niedopuszczalny odrzuca.

7. Zespół orzekający może ze względu na szczególne trudności zwrócić się do Komisji o rozpatrzenie sprawy przez jej pełny skład, wraz z przedstawicielami organów nadrzędnych nad uczestnikami postępowania. Do orzeczenia Komisji wydanego przez jej pełny skład stosuje się przepisy ustawy dotyczące orzeczeń zespołu orzekającego.

8. Postępowanie regulacyjne jest wolne od opłat.

9. Liczebność Komisji, szczegółowy tryb postępowania regulacyjnego oraz wynagrodzenie dla członków Komisji i personelu pomocniczego określi Minister—Kierownik Urzędu do Spraw Wyznań w porozumieniu z Sekretariatem Konferencji Episkopatu Polski.

Art. 63. 1. Regulacja może polegać na:

- 1) przywróceniu kościelnym osobom prawnym własności nieruchomości wymienionych w art. 61 ust. 1 i 2 lub ich części,
- 2) przyznaniu odpowiedniej nieruchomości zamiennej, gdyby przywrócenie własności natrafiało na trudne do przewyciężenia przeszkody,
- 3) przyznaniu odszkodowania ustalonego według przepisów o wywłaszczaniu nieruchomości, w razie niemożności dokonania regulacji przewidzianych w pkt 1 i 2.

2. Regulacja odnośnie do nieruchomości rolnych następuje przez wydzielenie nieruchomości, która wraz z gruntami rolnymi będącymi już własnością wnioskodawcy będzie odpowiadała średniej wielkości gospodarstwa indywidualnego w danym województwie.

3. W toku postępowania regulacyjnego można dokonać także regulacji granic nieruchomości, a w miarę potrzeby ustanowić służebność gruntową lub znieść służebność dotychczas istniejącą.

4. Uczestnicy postępowania mogą zawrzeć ugode przed zespołem orzekającym. Jeżeli ugoda nie została za-

warta, zespół ten wydaje orzeczenie. Ugody i orzeczenia mają moc sądowych tytułów egzekucyjnych.

5. Orzeczenie uwzględniające wniosek, jak i ugoda zawarta przed zespołem orzekającym powinny określać:

- 1) stan prawny nieruchomości,
- 2) związane z tym stanem obowiązki uczestników postępowania, w szczególności obowiązek wydania w oznaczonym terminie nieruchomości, jeżeli nie znajduje się ona we władaniu wnioskodawcy,
- 3) w razie przyznania odszkodowania obowiązek zapłaty należnej z tego tytułu sumy.

6. Wnioskodawca może zrzec się prawa własności nierolniczej nieruchomości zamiennej na rzecz innej kościelnej osoby prawnej, za jej zgodą. Zrzeczenie to włącza się do treści ugody lub orzeczenia.

7. Orzeczenie jak i ugoda stanowią podstawę do dokonania wpisów w księgach wieczystych i w ewidencji gruntów. Przepis art. 60 ust. 7 stosuje się odpowiednio.

8. Od orzeczenia zespołu orzekającego nie przysługuje odwołanie.

9. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określi, z mienia których państwowych jednostek organizacyjnych lub mienia komunalnego może być wyłączona nieruchomość w celu jej przekazania jako nieruchomość zamienna lub na którą państwową jednostkę organizacyjną może być nałożony obowiązek zapłaty odszkodowania.

Art. 64. 1. Jeżeli zespół orzekający lub Komisja w jej pełnym składzie nie uzgodniły orzeczenia, zawiadamiają o tym pisemnie uczestników postępowania regulacyjnego.

2. Uczestnicy postępowania regulacyjnego mogą, w terminie sześciu miesięcy od otrzymania zawiadomienia, wystąpić o podjęcie zawieszono go postępowania sądowego lub administracyjnego, a jeżeli nie było ono wszczęte — wystąpić do sądu o zasądzenie roszczenia. Przy rozpoznaniu sprawy sąd stosuje zasady wymienione w art. 63 ust. 1—3. W przypadku braku wystąpienia do sądu w tym okresie, roszczenie wygasa.

Art. 65. 1. Sytuację prawną zakładów służby zdrowia, które były własnością kościelnych osób prawnych i zostały uchwałami Rady Ministrów przejęte na własność Państwa, oraz nieruchomości użytkowanych przez te zakłady uregulują umowy między organem administracji państwowej sprawującym nadzór nad zakładem a właścicielem nieruchomości. Jeżeli zakład prowadzi szkoła wyższa lub inna państwowa osoba prawna, jest ona stroną umowy.

2. Umowa powinna przewidywać:

- 1) przejęcie nieruchomości na własność Państwa w zamian za nieruchomość zamienną lub za odszkodowanie odpowiadające odszkodowaniu za wywłaszczenie nieruchomości, w szczególności w przypadkach, gdy działalność zakładu wymaga inwestycji, albo
- 2) przekazanie zakładu wraz z nieruchomością kościelnej osobie prawnej, która uprzednio była jego właścicielem, jeżeli chce ona go prowadzić, albo
- 3) oddanie nieruchomości właścicielowi, albo
- 4) formę korzystania z nieruchomości przez zakład i zasady płatności.

3. Jeżeli strony nie zawrą umowy w okresie dwóch lat od wejścia w życie ustawy, każda ze stron może przekazać sprawę do rozpatrzenia Komisji. Przy rozpoznaniu sprawy mają zastosowanie przepisy art. 61—64.

4. Przepisy ust. 1—3 stosuje się odpowiednio do zakładów służby zdrowia, które były własnością fundacji lub stowarzyszeń kościelnych. Stroną umowy w tych przypadkach jest diecezja (archidiecezja), na której terenie jest położony zakład.

Art. 66. 1. Przydziały lokali dokonane w trybie przepisów o szczególnym trybie najmu na rzecz państwowych jednostek organizacyjnych lub organizacji politycznych, zawodowych, spółdzielczych lub społecznych w nieruchomościach stanowiących własność kościelnych osób prawnych tracą moc z upływem dwóch lat od dnia wejścia w życie ustawy.

2. W terminie określonym w ust. 1 nastąpi zwrot lokalu w stanie wolnym lub też strony zawrą nową umowę najmu lokalu lub umowę o przeniesienie własności nieruchomości.

3. Jeżeli strony dojdą do porozumienia w sprawie najmu lokalu, lecz nie zdołały uzgodnić wysokości czynszu, każda z nich może zwrócić się w tej sprawie do sądu.

Art. 67. 1. Na wniosek państwowych jednostek organizacyjnych wszczyna się postępowanie regulacyjne dotyczące nieruchomości lub ich części, które stanowią własność tych jednostek i nie są wymienione w art. 60, a znajdują się we władaniu kościelnych osób prawnych bez tytułu prawnego.

2. Postępowanie regulacyjne może również dotyczyć lokali, na które kościelne osoby prawne otrzymały przydziały lokali lub budynków w trybie przepisów o szczególnym trybie najmu, jeżeli lokale lub budynki te stały się dla nich zbędne.

3. Przepisy art. 66 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 68. 1. Wnioski władz kościelnych, złożone w terminie pięciu lat od dnia wejścia w życie ustawy, o wpisy do ksiąg wieczystych na rzecz kościelnej osoby prawnej władającej nieruchomością lub korzystającej z prawa oraz te wpisy są wolne od opłat, a przejście praw wolne od podatku.

2. Przepis ust. 1 ma również zastosowanie do zakładania ksiąg wieczystych, jeżeli poprzednie księgi wieczyste utraciły moc prawną, a zachowały znaczenie dokumentów.

Art. 69. W okresie dwóch lat od dnia wejścia w życie ustawy darowizny dokonane przez duchownych na rzecz kościelnych osób prawnych, jeżeli ich przedmiotem są udziały w spółkach, są zwolnione od opodatkowania, opłat skarbowych, sądowych i notarialnych, z wyjątkiem opłat kancelaryjnych.

Art. 70. 1. Przepis art. 44 stosuje się również do nieruchomości pozostających w dniu wejścia w życie ustawy w użytkowaniu wieczystym kościelnych osób prawnych z przeznaczeniem na zakłady charytatywno-opiekuńcze i punkty katechetyczne.

2. Przepis art. 42 ust. 2 stosuje się również do nieruchomości pozostających w dniu wejścia w życie ustawy w użytkowaniu wieczystym kościelnych osób prawnych.

nych, z przeznaczeniem na inwestycje sakralne i kościelne, z wyjątkiem wymienionych w ust. 1, oraz katolickie cmentarze wyznaniowe. W razie sprzedaży zalicza się na poczet ceny wpłacone opłaty za użytkowanie wieczyste.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się, jeżeli nieruchomości oddane w użytkowanie wieczyste przeszły na własność kościelnych osób prawnych na podstawie art. 60.

Art. 71. 1. Ubezpieczenie społeczne duchownych reguluje odrębna ustawa.

2. Niezależnie od ustawowego ubezpieczenia duchownych kościelne osoby prawne mogą prowadzić wewnętrzną działalność ubezpieczeniową na rzecz duchownych, która w rozumieniu ustawy jest działalnością niegospodarczą.

Rozdział 2

Przepisy przejściowe

Art. 72. 1. Dowodem posiadania osobowości prawnej przez istniejące, w dniu wejścia w życie ustawy, osoby prawne jest wymienienie ich w:

- 1) ostatnim wydanym drukiem przez diecezję lub archidiecezję przed wejściem w życie ustawy wykazie jednostek kościelnych i duchowieństwa (schematyzmie diecezjalnym),
- 2) ankiecie statystycznej zakonu lub prowincji zakonnej, złożonej według stanu z dnia 31 grudnia 1988 r. Urzędowi do Spraw Wyznań,
- 3) decyzjach o niezgłoszeniu zastrzeżeń przeciwko utworzeniu parafii, wydanych na podstawie art. 1 i 2 dekretu z dnia 31 grudnia 1956 r. o organizowaniu i obsadzaniu stanowisk kościelnych (Dz. U. z 1957 r. Nr 1, poz. 6).

2. W przypadkach gdy osoba prawna nie jest wykazana w dokumentach, o których mowa w ust. 1, władza kościelna nadeśle, w terminie sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, ich wykaz organom administracji państwowej, wymienionym w art. 13 ust. 2.

Art. 73. 1. Zmiana nazwy grup osób prawnych lub poszczególnych osób wymienionych w art. 6—9, bez zmiany ich istoty, może być dokonana przepisami wewnątrzkościelnymi, bez konieczności zmiany ustawy.

2. Minister—Kierownik Urzędu do Spraw Wyznań na wniosek Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski ogłosi zmianę, o której mowa w ust. 1, w Dzienniku Urzędowym Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej „Monitor Polski”.

Rozdział 3

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 74. 1. W ustawie z dnia 15 marca 1933 r. o zbiórkach publicznych (Dz. U. Nr 22, poz. 162, z 1948 r. Nr 36, poz. 250 i z 1971 r. Nr 12, poz. 115) w art. 13 lit. a) otrzymuje brzmienie:

„a) do zbierania ofiar na cele religijne, kościelną działalność charytatywno-opiekuńczą, naukową, oświatową i wychowawczą oraz utrzymanie duchownych i członków zakonów, jeżeli odbywają się w obrębie

terenów kościelnych, kaplic oraz w miejscach i okolicznościach zwyczajowo przyjętych w danej okolicy i w sposób tradycyjnie ustalony.”.

2. W art. 13 ustawy z dnia 28 października 1948 r. o zakładach społecznych służby zdrowia i planowej gospodarcze w służbie zdrowia (Dz. U. Nr 55, poz. 434, z 1950 r. Nr 36, poz. 327, z 1951 r. Nr 1, poz. 2 i z 1955 r. Nr 11, poz. 67) ust. 1—3 skreśla się.

3. W ustawie z dnia 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy (Dz. U. Nr 4, poz. 28 i z 1960 r. Nr 51, poz. 297) w art. 1 w pkt 1:

- 1) dodaje się lit. i) w brzmieniu:
„i) 15 sierpnia — Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny”,
- 2) dodaje się nową lit. k) w brzmieniu:
„k) 11 listopada — Narodowe Święto Niepodległości”,
- 3) dotychczasowe lit. k) i l) otrzymują oznaczenie lit. l) i m).

4. W ustawie z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 1972 r. Nr 47, poz. 298) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 1:
  - a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„3. Założenie lub rozszerzenie cmentarza wyznaniowego może nastąpić na terenie przeznaczonym na ten cel w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, po uzyskaniu zgody państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego.”,
  - b) dodaje się ust. 5 w brzmieniu:
„5. Zamknięcie cmentarza wyznaniowego następuje na wniosek władzy kościelnej lub za jej zgodą.”,
- 2) w art. 2 ust. 3 skreśla się,
- 3) w art. 8 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. W miejscowościach, w których nie ma cmentarzy komunalnych, zarząd cmentarza wyznaniowego umożliwia pochowanie na tym cmentarzu, na równych prawach, zwłok osób zmarłych, które nie należą do danego wyznania.”,
- 4) art. 17 skreśla się.

5. W ustawie z dnia 29 marca 1962 r. o zgromadzeniach (Dz. U. Nr 20, poz. 89, z 1971 r. Nr 12, poz. 115, z 1982 r. Nr 14, poz. 113, z 1985 r. Nr 36, poz. 167 i z 1989 r. Nr 20, poz. 104) w art. 4 w ust. 1:

- 1) pkt 8 i 9 otrzymują brzmienie:
„8) zgromadzenia związane z uroczystościami pogrzebowymi oraz sprawowane na cmentarzach nabożeństwa za zmarłych,
- 9) nabożeństwa i obrzędy religijne kościołów i innych związków wyznaniowych o uregulowanej sytuacji prawnej, odbywające się:
  - a) w kościołach, kaplicach, domach modlitwy, budynkach kościelnych i na gruntach kościelnych oraz w innych pomieszczeniach służących katechizacji lub organizacjom kościelnym,

b) w innych miejscach udostępnionych na ten cel przez osobę uprawnioną do dysponowania nimi, z wyłączeniem dróg, placów oraz budynków publicznych,"

2) dodaje się pkt 10 i 11 w brzmieniu:

„10) procesje i pielgrzymki na drogach publicznych, których trasa została uzgodniona w trybie przepisów o ruchu drogowym,

11) zgromadzenia organizacji kościelnych, jeżeli nie odbywają się na drogach i placach publicznych lub w budynkach państwowych”.

6. W ustawie z dnia 31 marca 1965 r. o stopniach naukowych i tytułach naukowych (Dz. U. z 1985 r. Nr 42, poz. 202 i z 1987 r. Nr 22, poz. 128) po art. 31 dodaje się art. 31a w brzmieniu:

„Art. 31a. 1. W Katolickim Uniwersytecie Lubelskim tytuły naukowe profesora nadzwyczajnego i profesora zwyczajnego nadaje Senat na wniosek rady wydziału, po otrzymaniu pozytywnej opinii Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej.

2. Rektor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego powiadamia Ministra Edukacji Narodowej o nadaniu tytułu naukowego.

3. Tytuły naukowe nadane przez Senat Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego odpowiadają, z zastrzeżeniem wynikającym z ust. 4, tytułom naukowym nadanym w trybie art. 31.

4. Jeżeli profesor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego przechodzi do państwowej jednostki organizacyjnej wymienionej w art. 31 ust. 2 na stanowisko profesora, tytuł naukowy nadaje mu Rada Państwa, w trybie określonym w tym przepisie. W postępowaniu o nadanie tytułu naukowego zachowuje moc opinia Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej.”

7. W ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1988 r. Nr 30, poz. 207 i z 1989 r. Nr 20, poz. 104) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 46 dodaje się art. 46a w brzmieniu:

„Art. 46a. 1. Poborowych, którzy zostali duchownymi lub członkami zakonów (po profesji wieczystej) przenosi się do rezerwy.

2. Przepisu ust. 1 oraz innych przepisów ustawy dotyczących duchownych lub członków zakonów nie stosuje się do:

1) duchownych wybieranych na określoną kadencję,

2) duchownych lub członków zakonów kościołów i innych związków wyznaniowych o nie uregulowanej sytuacji prawnej.”

2) po art. 113 dodaje się art. 113a w brzmieniu:

„Art. 113a. Duchowni, z wyjątkiem wybieranych na określoną kadencję, oraz członkowie zakonów mogą być powoływani do odby-

wania ćwiczeń wojskowych tylko w celu przeszkolenia do pełnienia funkcji kapelana wojskowego, za zgodą właściwego przełożonego kościelnego.”

3) po art. 117 dodaje się art. 117a w brzmieniu:

„Art. 117a. 1. Duchowni, z wyjątkiem wybieranych na określoną kadencję, mogą być powołani do czynnej służby wojskowej wyłącznie do pełnienia funkcji kapelanów wojskowych.

2. Słuchacze seminariów i szkół duchownych oraz członkowie zakonów mogą być powołani do czynnej służby wojskowej wyłącznie do służby sanitarnej lub służby w obronie cywilnej.”

8. W ustawie z dnia 19 kwietnia 1969 r. — Kodeks karny (Dz. U. Nr 13, poz. 94, z 1974 r. Nr 27, poz. 157, z 1979 r. Nr 15, poz. 97, z 1982 r. Nr 16, poz. 125, Nr 40, poz. 271 i Nr 41, poz. 273, z 1983 r. Nr 6, poz. 35 i Nr 44, poz. 203, z 1985 r. Nr 4, poz. 15 i Nr 23, poz. 100 oraz z 1987 r. Nr 14, poz. 83) art. 194 i 195 skreśla się.

9. W ustawie z dnia 19 kwietnia 1969 r. — Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 13, poz. 96, z 1982 r. Nr 16, poz. 124 i Nr 41, poz. 273, z 1983 r. Nr 44, poz. 203, z 1985 r. Nr 23, poz. 100 i Nr 31, poz. 138, z 1987 r. Nr 21, poz. 123 i z 1988 r. Nr 20, poz. 135) w art. 14 po wyrazach „oraz żołnierzom” dodaje się wyrazy „jak również duchownym i członkom zakonów oraz diakonatów”.

10. W ustawie z dnia 4 maja 1982 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 1985 r. Nr 42, poz. 201, z 1987 r. Nr 22, poz. 128 oraz z 1989 r. Nr 4, poz. 24, Nr 6, poz. 33 i Nr 20, poz. 104) w art. 7 w ust. 4 wyrazy „których status jest uregulowany umową między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a władzami kościelnymi” skreśla się.

11. W ustawie z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. z 1989 r. Nr 14, poz. 74) w art. 82 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. W obrocie nieruchomościami między osobami prawnymi jednego kościoła lub innego związku wyznaniowego nie stosuje się prawa pierwokupu na rzecz Skarbu Państwa”.

12. W ustawie z dnia 29 września 1986 r. — Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. Nr 36, poz. 180 i z 1988 r. Nr 19, poz. 132) art. 63 i rozdział 10 skreśla się.

Art. 75. 1. Do czasu wydania przepisów wykonawczych, o których mowa w art. 19 ust. 2, art. 20 ust. 2, art. 21 ust. 2, art. 30 ust. 3 i art. 42 ust. 5, pozostają w mocy przepisy dotychczasowe.

2. Tracą moc inne akty prawne w sprawach uregulowanych ustawą.

Rozdział 4

Przepisy końcowe

Art. 76. Tracą moc:

1) dekret z dnia 31 grudnia 1956 r. o organizowaniu i obsadzaniu stanowisk kościelnych (Dz. U. z 1957 r. Nr 1, poz. 6),

- 2) przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. — Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. Nr 94, poz. 808, z 1946 r. Nr 4, poz. 30, z 1949 r. Nr 41, poz. 293 i Nr 45, poz. 335, z 1950 r. Nr 44, poz. 401 i Nr 53, poz. 489, z 1964 r. Nr 41, poz. 276 oraz z 1985 r. Nr 36, poz. 167) utrzymane w mocy odnośnie do związków wyznaniowych oraz zakonów i kongregacji duchownych przepisem art. 51 i art. 56 pkt 1 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. — Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. Nr 20, poz. 104),
- 3) przepisy art. 2 ust. 2 lit. a) i c) dekretu z dnia 5 sierpnia 1949 r. o zmianie niektórych przepisów Prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. Nr 45, poz. 335).

Art. 77. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: w z. K. *Barcikowski*
Sekretarz Rady Państwa: *Z. Surowiec*

155

USTAWA

z dnia 17 maja 1989 r.

o gwarancjach wolności sumienia i wyznania.

Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej:

- wykonując postanowienia Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej o wolności sumienia i wyznania,
- nawiązując do godnej trwałego szacunku i kontynuacji tradycji tolerancji i wolności religijnej oraz potwierdzającej ją współpracy Polaków różnych wyznań i światopoglądów w rozwoju i pomyślności Ojczyzny,
- uznając historyczny wkład kościołów i innych związków wyznaniowych w rozwój kultury narodowej oraz krzewienie i umacnianie podstawowych wartości moralnych,
- kierując się zasadami zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych, Akcie Końcowym Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz Deklaracji Organizacji Narodów Zjednoczonych o wyeliminowaniu wszelkich form nietolerancji i dyskryminacji z powodów religijnych lub przekonań,
- umacniając warunki do czynnego i równoprawnego uczestnictwa obywateli w życiu publicznym i społecznym, bez względu na ich stosunek do religii,

stanowi, co następuje:

DZIAŁ I

Wolność sumienia i wyznania

Art. 1. 1. Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewnia każdemu obywatelowi wolność sumienia i wyznania.

2. Wolność sumienia i wyznania obejmuje swobodę wyboru religii lub przekonań oraz wyrażania ich indywidualnie i zbiorowo, prywatnie i publicznie.

3. Obywatele wierzący wszystkich wyznań oraz niewierzący mają równe prawa w życiu państwowym, politycznym, gospodarczym, społecznym i kulturalnym.

Art. 2. Korzystając z wolności sumienia i wyznania obywatele mogą w szczególności:

- 1) tworzyć kościoły i inne związki wyznaniowe oraz należeć lub nie należeć do nich,

- 2) zgodnie z zasadami swojego wyznania uczestniczyć w czynnościach i obrzędach religijnych oraz wypełniać obowiązki religijne i obchodzić święta religijne,
- 3) głosić swoją religię lub przekonania,
- 4) wychowywać dzieci zgodnie ze swoimi przekonaniami w sprawach religii,
- 5) zachowywać milczenie w sprawach swojej religii lub przekonań,
- 6) utrzymywać kontakty ze współwyznawcami, w tym uczestniczyć w pracach organizacji religijnych o zasięgu międzynarodowym,
- 7) korzystać ze źródeł informacji na temat religii,
- 8) wytwarzać i nabywać przedmioty potrzebne do celów kultu i praktyk religijnych oraz korzystać z nich,
- 9) wytwarzać, nabywać i posiadać artykuły potrzebne do przestrzegania reguł religijnych,
- 10) wybrać stan duchowny lub zakonny,
- 11) zrzekać się w organizacjach świeckich w celu realizacji zadań wynikających z wyznawanej religii bądź przekonań w sprawach religii.

Art. 3. 1. Uzewnętrznianie indywidualnie lub zbiorowo swojej religii lub przekonań może podlegać jedynie ograniczeniom ustawowym koniecznym do ochrony bezpieczeństwa publicznego, porządku, zdrowia lub moralności publicznej albo podstawowych praw i wolności innych osób.

2. Korzystanie z wolności sumienia i wyznania nie może prowadzić do uchylania się od wykonywania obowiązków publicznych nałożonych przez ustawy.

3. Ze względu na przekonania religijne lub wyznawane zasady moralne obywatele mogą występować o skierowanie ich do służby zastępczej, na zasadach i w trybie określonych w ustawie o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Korzystanie z tego prawa wymaga złożenia oświadczenia w sprawie przekonań religijnych lub wyznawanych zasad moralnych.

Art. 4. 1. Prawo określone w art. 2 pkt 2 oraz prawo do posiadania i korzystania z przedmiotów potrzebnych do

uprawiania kultu i praktyk religijnych przysługują również osobom:

- 1) pełniącym służbę wojskową lub zasadniczą służbę w obronie cywilnej,
- 2) przebywającym w zakładach służby zdrowia i opieki społecznej oraz dzieciom i młodzieży na krajowych koloniach i obozach organizowanych przez instytucje państwowe,
- 3) przebywającym w zakładach karnych, poprawczych i wychowawczych oraz aresztach śledczych, ośrodkach przystosowania społecznego oraz schroniskach dla nieletnich.

2. Sposób realizacji uprawnień określonych w ust. 1 regulują odrębne ustawy oraz przepisy wydane na ich podstawie.

Art. 5. Obywatele mają prawo do swobodnego świadczenia na rzecz kościołów i innych związków wyznaniowych oraz instytucji charytatywno-opiekuńczych.

Art. 6. 1. Nikt nie może być dyskryminowany bądź uprzywilejowany z powodu religii lub przekonań w sprawach religii.

2. Nie wolno zmuszać obywateli do niebrania udziału w czynnościach lub obrzędach religijnych ani do udziału w nich.

Art. 7. 1. Cudzoziemcy przebywający na terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej korzystają z wolności sumienia i wyznania na równi z obywatelami polskimi.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do bezpaństwowców.

DZIAŁ II

Stosunek państwa do kościołów i innych związków wyznaniowych

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 8. Kościoły i inne związki wyznaniowe w Polsce działają w konstytucyjnych ramach ustrojowych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej; ich sytuację prawną i majątkową regulują odrębne ustawy.

Art. 9. 1. W Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej stosunek państwa do wszystkich kościołów i innych związków wyznaniowych opiera się na poszanowaniu wolności sumienia i wyznania.

2. Gwarancjami wolności sumienia i wyznania w stosunkach państwa z kościołami i innymi związkami wyznaniowymi są:

- 1) oddzielenie kościołów i innych związków wyznaniowych od państwa,
- 2) swoboda wypełniania przez kościoły i inne związki wyznaniowe funkcji religijnych,
- 3) równouprawnienie wszystkich kościołów i innych związków wyznaniowych, bez względu na formę uregulowania ich sytuacji prawnej.

Art. 10. 1. Polska Rzeczpospolita Ludowa jest państwem świeckim, neutralnym w sprawach religii i przekonań.

2. Państwo i państwowe jednostki organizacyjne nie dotują i nie subwencjonują kościołów i innych związków wyznaniowych. Wyjątki od tej zasady regulują ustawy lub przepisy wydane na ich podstawie.

Art. 11. 1. Kościoły i inne związki wyznaniowe są niezależne od państwa przy wykonywaniu swoich funkcji religijnych.

2. Kościoły i inne związki wyznaniowe oraz ich działalność podlegają ochronie prawnej, w granicach określonych w ustawach.

3. Kościoły i inne związki wyznaniowe mogą składać wnioski do Trybunału Konstytucyjnego na zasadach i w trybie określonych w przepisach o Trybunale Konstytucyjnym.

Art. 12. 1. Duchowni oraz osoby zakonne kościołów i innych związków wyznaniowych korzystają z praw i podlegają obowiązkowi na równi z innymi obywatelami we wszystkich dziedzinach życia państwowego, politycznego, gospodarczego, społecznego i kulturalnego. Są oni w ramach obowiązujących przepisów ustaw zwolnieni z obowiązków niemożliwych do pogodzenia z pełnieniem funkcji duchownego lub osoby zakonnej.

2. Osoby, o których mowa w ust. 1, mają prawo do noszenia stroju duchownego.

3. Sprawy ubezpieczeń społecznych duchownych reguluje odrębna ustawa.

Art. 13. 1. Majątek i przychody kościołów i innych związków wyznaniowych podlegają ogólnie obowiązującym przepisom podatkowym, z wyjątkami określonymi w odrębnych ustawach.

2. Osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych są zwolnione od opodatkowania z tytułu przychodów ze swojej działalności niegospodarczej. W tym zakresie osoby te nie mają obowiązku prowadzenia dokumentacji wymaganej przez przepisy podatkowe.

3. Osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych są zwolnione od obowiązku uzyskiwania zezwoleń na przyjęcie spadku, zapisu i darowizny. Jeżeli przedmiotem spadku, zapisu lub darowizny jest nieruchomości, zwolnienie ma zastosowanie, gdy według testamentu lub aktu darowizny nieruchomości jest przeznaczona na inwestycję sakralną lub związaną z nią inwestycję kościelną.

4. Zezwolenie na zawarcie umowy dożywocia nie jest wymagane, jeżeli nieruchomości będąca przedmiotem umowy jest przeznaczona na inwestycję sakralną lub związaną z nią inwestycję kościelną.

5. Dochody z działalności gospodarczej osób prawnych kościołów i innych związków wyznaniowych oraz spółek, których udziałowcami są wyłącznie te osoby, są zwolnione od opodatkowania w części, w jakiej zostały przeznaczone od roku podatkowym lub w roku po nim następującym na cele kultowe, oświatowo-wychowawcze, naukowe, kulturalne, działalność charytatywno-opiekuńczą, punkty katechetyczne, konserwację zabytków oraz na in-

westycje sakralne i inwestycje kościelne, których przedmiotem są punkty katechetyczne i zakłady charytatywno-opiekuńcze, jak również remonty tych obiektów.

6. Osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych są zwolnione od opodatkowania i od świadczeń na fundusz gminny i fundusz miejski, od nieruchomości lub ich części, stanowiących własność tych osób lub używanych przez nie na podstawie innego tytułu prawnego na cele niemieszkalne, z wyjątkiem części zajmowanej na wykonywanie działalności gospodarczej.

7. Wolne od opłat celnych są przesyłane z zagranicy dla osób prawnych kościołów i innych związków wyznaniowych dary:

- 1) przeznaczone na cele kultowe, charytatywno-opiekuńcze i oświatowo-wychowawcze,
- 2) maszyny, urządzenia i materiały poligraficzne oraz papier.

Art. 14. 1. Jeżeli odrębna ustawa lub ratyfikowana umowa międzynarodowa nie stanowią inaczej, władze kościoła lub innego związku wyznaniowego powiadamiają właściwy organ administracji państwowej o utworzeniu, zmianie nazwy, siedziby, granic lub połączeniu, podziale i zniesieniu diecezji (okręgów i porównywalnych jednostek organizacyjnych) oraz parafii (zborów, gmin i porównywalnych jednostek organizacyjnych).

2. Jeżeli odrębna ustawa lub ratyfikowana umowa międzynarodowa nie stanowią inaczej, władze kościoła lub innego związku wyznaniowego powiadamiają właściwy organ administracji państwowej o powołaniu i odwołaniu osoby będącej kierowniczym organem wykonawczym w kościele lub innym związku wyznaniowym.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio do jednostek organizacyjnych, o których mowa w ust. 1.

4. Jeżeli odrębna ustawa lub ratyfikowana umowa międzynarodowa nie stanowią inaczej, przed powołaniem na stanowiska, o których mowa w ust. 2 i 3, cudzoziemca, władze kościoła lub innego związku wyznaniowego winny się upewnić, czy Minister—Kierownik Urzędu do Spraw Wyznań nie wyraża wobec tego zastrzeżeń. Niezgłoszenie zastrzeżeń w terminie trzydziestu dni od daty powiadomienia uważa się za wyrażenie zgody.

Art. 15. W sprawach, o których mowa w art. 14, właściwym organem administracji państwowej jest:

- 1) odnośnie do jednostek organizacyjnych o zasięgu ogólnopolskim oraz obejmujących swoimi granicami teren przekraczający granice jednego województwa, a także stanowisk w tych jednostkach — Urząd do Spraw Wyznań,
- 2) w pozostałych przypadkach — terenowy organ administracji państwowej stopnia wojewódzkiego o właściwości szczególnej do spraw wyznań.

Art. 16. 1. Państwo współdziała z kościołami i innymi związkami wyznaniowymi w zachowaniu pokoju, kształtowaniu warunków rozwoju kraju oraz zwalczaniu patologii społecznych.

2. W celach, o których mowa w ust. 1, oraz do rozwiązywania problemów związanych z rozwojem stosunków między państwem a poszczególnymi kościołami i innymi

związkami wyznaniowymi mogą być, na zasadach wzajemnego uzgodnienia, tworzone różne, w tym stałe formy współdziałania. Przepis ten nie narusza właściwości organów państwowych oraz organów kościołów i innych związków wyznaniowych.

Art. 17. Państwo współdziała z kościołami i innymi związkami wyznaniowymi w ochronie, konserwacji, udostępnianiu i upowszechnianiu zabytków architektury, sztuki i literatury religijnej, które stanowią integralną część dziedzictwa kultury.

Art. 18. 1. Przepisy rozdziału 2 i działu III regulują stosunek państwa tylko do tych kościołów i innych związków wyznaniowych, których sytuacja prawna i majątkowa nie jest uregulowana odrębnymi ustawami.

2. Przepisy rozdziału 2 określające uprawnienia kościołów i innych związków wyznaniowych mają jednakże zastosowanie do kościołów i innych związków wyznaniowych o ustawowo uregulowanej sytuacji wówczas, gdy odrębne ustawy określone w ust. 1 nie przewidują takich uprawnień.

Rozdział 2

Działalność kościołów i innych związków wyznaniowych

Art. 19. 1. Kościoły i inne związki wyznaniowe korzystają na zasadach równouprawnienia ze swobody pełnienia funkcji religijnych.

2. Wypełniając funkcje religijne kościoły i inne związki wyznaniowe mogą w szczególności:

- 1) określać doktrynę religijną, dogmaty i zasady wiary oraz liturgię,
- 2) organizować i publicznie sprawować kult,
- 3) udzielać posług religijnych, w tym osobom, o których mowa w art. 4, oraz organizować obrzędy i zgromadzenia religijne,
- 4) rządzić się w swoich sprawach własnym prawem, swobodnie wykonywać władzę duchowną oraz zarządzać swoimi sprawami,
- 5) kształcić i zatrudniać duchownych,
- 6) realizować inwestycje sakralne i inne inwestycje kościelne,
- 7) nabywać, posiadać i zbywać majątek ruchomy i nieruchomy oraz zarządzać nim,
- 8) zbierać składki i otrzymywać darowizny, spadki i inne świadczenia od osób fizycznych i prawnych,
- 9) wytwarzać i nabywać przedmioty i artykuły potrzebne do celów kultu i praktyk religijnych oraz korzystać z nich,
- 10) nauczać religii i głosić ją, w tym za pomocą prasy, książek i innych druków oraz filmów i środków audio-wizualnych,
- 11) korzystać ze środków masowego przekazywania,
- 12) prowadzić działalność oświatowo-wychowawczą,
- 13) tworzyć i prowadzić zakony oraz diakonaty,
- 14) tworzyć organizacje mające na celu działalność na rzecz formacji religijnej, kultu publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym i ich skutkom,

- 15) prowadzić działalność charytatywno-opiekuńczą,
- 16) zakładać, posiadać i poszerzać cmentarze grzebalne oraz zarządzać nimi,
- 17) powoływać krajowe organizacje międzykościelne,
- 18) należeć do międzynarodowych organizacji wyznaniowych i międzywyznaniowych oraz utrzymywać kontakty zagraniczne w sprawach związanych z realizacją swoich funkcji.

Art. 20. 1. Kościoły i inne związki wyznaniowe mogą nauczać religii oraz wychowywać religijnie dzieci i młodzież, zgodnie z wyborem dokonany przez ich rodziców lub opiekunów prawnych.

2. Nauczanie religii dzieci i młodzieży jest wewnętrzną sprawą kościołów i innych związków wyznaniowych. Jest ono organizowane, zgodnie z programem ustalonym przez władze kościoła lub innego związku wyznaniowego, w punktach katechetycznych znajdujących się w kościołach, domach modlitw i innych pomieszczeniach udostępnionych na ten cel przez osobę uprawnioną do dysponowania nimi.

3. Minister Edukacji Narodowej, w drodze rozporządzenia, określa zasady i sposób godzenia rozkładu zajęć szkolnych z rozkładem zajęć z religii.

Art. 21. 1. Kościoły i inne związki wyznaniowe mają prawo zakładać i prowadzić szkoły oraz inne placówki oświatowo-wychowawcze i opiekuńczo-wychowawcze na zasadach określonych w ustawach.

2. Rodzaje szkół i placówek wymienionych w ust. 1 i zasady ich tworzenia oraz warunki prowadzenia i nadzoru nad nimi określa Minister Edukacji Narodowej w porozumieniu z władzami kościoła lub innego związku wyznaniowego; może również określać zasady ich dotowania.

Art. 22. 1. Kościoły i inne związki wyznaniowe mają prawo zakładać i prowadzić, według samodzielnie ustalonych programów, szkoły duchowne i seminaria duchowne.

2. W zakresie realizacji programu szkół ogólnokształcących i uzyskiwania świadectw dojrzałości szkoły duchowne wymienione w ust. 1 podlegają nadzorowi Ministra Edukacji Narodowej.

3. Tworzenie i prowadzenie szkół wyższych przez kościoły i inne związki wyznaniowe oraz tryb i zakres uznawania przez państwo stopni i tytułów naukowych nadawanych w tych szkołach regulują, na wniosek władz kościelnych, odrębne ustawy.

4. Kościoły i inne związki wyznaniowe mają prawo zakładać religijne instytuty naukowe i naukowo-dydaktyczne.

Art. 23. Zakres stosowania do nauczycieli i wychowawców oraz uczących się w szkołach, o których mowa w art. 21 oraz art. 22 ust. 3, uprawnień i świadczeń społecznych oraz nakładania obowiązków przewidzianych dla pracowników i uczniów w szkołach państwowych określa Minister Edukacji Narodowej w porozumieniu z władzami kościołów i innych związków wyznaniowych, chyba że przepis ustawy stanowi inaczej.

Art. 24. 1. W celu realizacji działalności charytatywno-opiekuńczej kościoły i inne związki wyznaniowe mają prawo zakładać i prowadzić, na zasadach określonych w ustawach, odpowiednie instytucje, w tym zakłady dla osób potrzebujących opieki, szpitale i inne zakłady lecznicze, żłobki i schroniska dla dzieci.

2. Środki na realizację działalności charytatywno-opiekuńczej pochodzą w szczególności z:

- 1) ofiar pieniężnych i w naturze,
- 2) spadków, zapisów i darowizn krajowych i zagranicznych,
- 3) dochodów z imprez i zbiórek publicznych,
- 4) subwencji, dotacji i ofiar pochodzących od krajowych instytucji i przedsiębiorstw państwowych, społecznych, wyznaniowych i prywatnych,
- 5) odpłatności za usługi świadczone przez instytucje charytatywno-opiekuńcze kościołów i innych związków wyznaniowych,
- 6) dochodów instytucji kościołów i innych związków wyznaniowych.

Art. 25. 1. W celu realizacji swoich funkcji kościoły i inne związki wyznaniowe mają prawo wydawania prasy, książek, druków oraz zakładania i posiadania wydawnictw oraz zakładów poligraficznych, z zachowaniem obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa.

2. Kościoły i inne związki wyznaniowe mogą organizować własny kolportaż prasy lub korzystać z pośrednictwa innej sieci kolportażu.

3. Dla realizacji postanowień ust. 1 kościoły i inne związki wyznaniowe mogą otrzymywać jako darowizny z zagranicy maszyny, urządzenia, materiały poligraficzne i papier.

4. Kościoły i inne związki wyznaniowe mają prawo do emitowania w radiu i telewizji programów religijno-moralnych i kulturalnych, w sposób określony w porozumieniu między władzami danego kościoła lub innego związku wyznaniowego a Komitetem do Spraw Radia i Telewizji „Polskie Radio i Telewizja”.

Art. 26. 1. Kościoły i inne związki wyznaniowe mają prawo organizowania i prowadzenia związanej z wypełnianiem swoich funkcji działalności kulturalnej i artystycznej.

2. Dla realizacji prawa, o którym mowa w ust. 1, kościoły i inne związki wyznaniowe mogą zakładać i prowadzić odpowiednie instytucje oraz dystrybucję i rozpowszechnianie filmów.

3. Korzystanie z praw, o których mowa w ust. 1 i 2, następuje bez obowiązku uzyskiwania zezwoleń i upoważnień, jeżeli działalność ta prowadzona jest na potrzeby realizacji zadań religijno-moralnych w sferze kultury. O podjęciu i prowadzeniu tej działalności władze kościoła lub innego związku wyznaniowego powiadamiają państwowy organ, właściwy do udzielania takich zezwoleń i upoważnień.

4. Dla realizacji postanowień ust. 1 i 2 kościoły i inne związki wyznaniowe mogą otrzymywać jako darowizny z zagranicy urządzenia i materiały.

Art. 27. 1. Działalność kościołów i innych związków wyznaniowych nie może naruszać przepisów ogólnie obowiązujących ustaw chroniących bezpieczeństwo publiczne, porządek, zdrowie lub moralność publiczną albo podstawowe prawa i wolności innych osób.

2. Korzystanie przez kościoły i inne związki wyznaniowe ze swobody działania odbywa się zgodnie z ogólnie obowiązującymi przepisami, chyba że ustawy stanowią inaczej.

Art. 28. 1. W sprawach majątkowych kościoły i inne związki wyznaniowe działają poprzez swoje osoby prawne.

2. Osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych, ich organy, zakres kompetencji i sposób powoływania oraz reprezentacji określają statuty (prawo wewnętrzne, zwane dalej „statutami”).

Art. 29. 1. W stosunku do organizacji tworzonych na podstawie art. 19 pkt 14, jeżeli nie mają osobowości prawnej, nie stosuje się Prawa o stowarzyszeniach. Natomiast przepisy ustawy o zgromadzeniach stosuje się do nich jedynie w zakresie dotyczącym zebrań na drogach i placach publicznych oraz w budynkach państwowych.

2. Organizacje, o których mowa w ust. 1, działają w ramach osób prawnych kościołów i innych związków wyznaniowych, w których zostały powołane.

3. Władze kościołów i innych związków wyznaniowych czuwają nad zgodnością działania tych organizacji z ich celami religijnymi i moralnymi.

DZIAŁ III

Tworzenie kościołów i innych związków wyznaniowych

Art. 30. Prawo tworzenia kościołów i innych związków wyznaniowych jest realizowane przez złożenie w Urzędzie do Spraw Wyznań deklaracji oraz wpis do rejestru kościołów i innych związków wyznaniowych, zwanego dalej „rejestrem”.

Art. 31. Prawo złożenia deklaracji, o której mowa w art. 30, przysługuje co najmniej 15 obywatelom polskim posiadającym pełną zdolność do czynności prawnych.

Art. 32. 1. Deklaracja, o której mowa w art. 30, powinna zawierać:

- 1) informację o podstawowych założeniach doktrynalnych wyznania,
- 2) listę osób zgłaszających, zawierającą imiona i nazwiska, obywatelstwo, datę urodzenia, miejsce zamieszkania i własnoręczne podpisy,
- 3) adres tymczasowej siedziby kościoła lub innego związku wyznaniowego,
- 4) statut.

2. Statut powinien określać w szczególności:

- 1) nazwę kościoła lub innego związku wyznaniowego różną od nazw innych organizacji,
- 2) teren działania i siedzibę władz,
- 3) cele działalności i zasady ich realizacji,

4) organy i ich kompetencje,

5) źródła finansowania,

6) tryb dokonywania zmian statutu,

7) sposób rozwiązywania kościoła lub innego związku wyznaniowego i przeznaczenie pozostałego majątku.

3. Jeżeli kościół lub inny związek wyznaniowy przewiduje tworzenie jednostek organizacyjnych, zakonów lub diakonatów mających osobowość prawną, w statucie powinny być określone nazwy, zakres uprawnień oraz zasady tworzenia, znoszenia i przekształcania tych jednostek oraz ich organy, zakres kompetencji, sposób powoływania i odwoływania tych organów.

4. Jeżeli kościół lub inny związek wyznaniowy stanowi część organizacji o zasięgu międzynarodowym, w statucie powinny być określone zakres i formy wzajemnych stosunków.

Art. 33. 1. Jeżeli deklaracja, o której mowa w art. 30, nie zawiera wymaganych przez ustawę informacji, Minister—Kierownik Urzędu do Spraw Wyznań wyznacza trzydziestodniowy termin jej uzupełnienia, po którego upływie wydaje decyzję o odmowie przyjęcia deklaracji.

2. Jeżeli deklaracja, o której mowa w art. 30, zawiera postanowienia pozostające w sprzeczności z przepisami ustaw chroniących bezpieczeństwo publiczne, porządek, zdrowie lub moralność publiczną albo podstawowe prawa i wolności innych osób — Minister—Kierownik Urzędu do Spraw Wyznań wydaje decyzję o odmowie przyjęcia tej deklaracji.

3. Decyzje, o których mowa w ust. 1 i 2, powinny być wydane w terminie dwóch miesięcy od daty zgłoszenia deklaracji. Od decyzji tych przysługuje prawo skargi do Naczelnego Sądu Administracyjnego w trybie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego.

Art. 34. 1. Jeżeli nie zachodzą okoliczności wskazane w art. 33, Minister—Kierownik Urzędu do Spraw Wyznań wydaje, w terminie dwóch miesięcy od zgłoszenia deklaracji, decyzję o wpisie do rejestru.

2. Z chwilą wpisu do rejestru kościół lub inny związek wyznaniowy uzyskuje, jako całość, osobowość prawną oraz korzysta z wszystkich uprawnień i podlega obowiązkowi określonym w ustawach.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio do jednostek organizacyjnych, zakonów i diakonatów, o których mowa w art. 32 ust. 3.

4. Do kościołów i innych związków wyznaniowych wpisanych do rejestru stosuje się odpowiednio przepisy art. 14 i 15.

Art. 35. Zmiany statutu kościoła lub innego związku wyznaniowego wpisanego do rejestru dokonuje się w trybie obowiązującym przy ich tworzeniu.

Art. 36. 1. Wykreśleniu z rejestru podlega:

- 1) kościół lub inny związek wyznaniowy, którego sytuacja prawna i majątkowa została uregulowana w odrębnej ustawie,

- 2) kościół lub inny związek wyznaniowy, który zawiadomił Urząd do Spraw Wyznań o zaprzestaniu swojej działalności,
- 3) kościół lub inny związek wyznaniowy, który nie przewidywał swojej działalności w okresie dwóch lat.

2. Wykreślenie z rejestru następuje na podstawie decyzji Ministra—Kierownika Urzędu do Spraw Wyznań.

3. W przypadku decyzji o wykreśleniu z rejestru z powodu zaprzestania przez kościół lub inny związek wyznaniowy działalności, Minister—Kierownik Urzędu do Spraw Wyznań wyznacza likwidatora, stosując odpowiednio przepisy Prawa o stowarzyszeniach.

4. Przepis ust. 3 ma również zastosowanie, jeżeli zawiadomienie o zaprzestaniu działalności kościoła lub innego związku wyznaniowego nie określa likwidatora.

5. Jeżeli statut kościoła lub innego związku wyznaniowego nie stanowi inaczej, majątek pozostały po zakończeniu postępowania likwidacyjnego może być przeznaczony wyłącznie na cele charytatywno-opiekuńcze.

6. Od decyzji, o których mowa w ust. 2—4, przysługuje prawo skargi do Naczelnego Sądu Administracyjnego w trybie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego.

Art. 37. Minister—Kierownik Urzędu do Spraw Wyznań, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady i sposób prowadzenia rejestru, dane i informacje podlegające wpisowi, warunki udostępniania rejestru, wydawania wyciągów z rejestru oraz sposób wykreślenia kościoła lub innego związku wyznaniowego z rejestru.

Art. 38. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do krajowych organizacji międzykościelnych, jeżeli mają one mieć osobowość prawną. Do utworzenia takiej organizacji jest wymagana deklaracja podpisana przez władze co najmniej dwóch działających w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej kościołów i innych związków wyznaniowych.

ODDZIAŁ IV

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 39. 1. Zachowują moc przepisy statutów kościołów i innych związków wyznaniowych, o ile nie pozostają w sprzeczności z przepisami niniejszej ustawy.

2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych do ustawy pozostają w mocy przepisy dotychczasowe.

Art. 40. Kościoły, których byt prawny był uregulowany przed dniem 6 sierpnia 1949 r. decyzjami Ministra Administracji Publicznej, zachowują swój dotychczasowy status prawny do czasu ustawowego uregulowania ich sytuacji prawnej.

Art. 41. 1. Kościoły i inne związki wyznaniowe, które w dniu wejścia w życie ustawy miały uregulowany byt prawny na zasadach i w trybie określonym w § 3, 4

i 7 rozporządzenia Ministra Administracji Publicznej z dnia 6 sierpnia 1949 r. w sprawie wykonania dekretu z dnia 5 sierpnia 1949 r. o zmianie niektórych przepisów Prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. Nr 47, poz. 358), podlegają wpisowi do rejestru z urzędu.

2. Kościoły i inne związki wyznaniowe działające w dniu wejścia w życie ustawy jako stowarzyszenia zwykłe, mogą nabyć osobowość prawną, jeżeli spełnią wymagania określone w art. 30—32.

Art. 42. 1. Osoby należące do kościołów i innych związków wyznaniowych, których święta religijne nie są dniami ustawowo wolnymi od pracy, mogą na własną prośbę uzyskać zwolnienie od pracy lub nauki na czas niezbędny do obchodzenia tych świąt, zgodnie z wymogami wyznawanej przez siebie religii.

2. Osoby niepełnoletnie mogą korzystać z prawa określonego w ust. 1 na wniosek swych rodziców bądź opiekunów prawnych.

3. Zwolnienie od pracy, o którym mowa w ust. 1 i 2, może być udzielone pod warunkiem odpracowania czasu zwolnienia, bez prawa do dodatkowego wynagrodzenia za pracę w dni ustawowo wolne od pracy lub pracę w godzinach nadliczbowych.

4. Minister Pracy i Polityki Socjalnej oraz Minister Edukacji Narodowej, w porozumieniu z Ministrem—Kierownikiem Urzędu do Spraw Wyznań, w drodze rozporządzenia, określają szczegółowe zasady udzielania zwolnień, o których mowa w ust. 1 i 2.

Art. 43. W ustawie z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania (Dz. U. Nr 32, poz. 160, z 1971 r. Nr 12, poz. 115, z 1972 r. Nr 16, poz. 114, z 1975 r. Nr 45, poz. 234 i z 1984 r. Nr 49, poz. 253) w art. 1 akapity drugi i trzeci otrzymują brzmienie:

„Zmierza ono do tego, aby uczniom i wychowankom zapewnić wiedzę o przyrodzie i życiu społecznym, o dziejach oraz kulturze narodu i ludzkości, aby zapewnić kwalifikacje do pracy zawodowej.

Szkoły i inne placówki oświatowo-wychowawcze wychowują w duchu zasad współżycia społecznego, w duchu umiłowania Ojczyzny, pokoju, wolności, sprawiedliwości społecznej i braterstwa z ludźmi wszystkich krajów, uczą zamiłowania i szacunku dla skutecznej pracy, poszanowania mienia narodowego, przygotowują do czynnego udziału w rozwoju kraju, jego gospodarki i kultury.”

Art. 44. W ustawie z dnia 19 kwietnia 1968 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 12, poz. 63 i z 1984 r. Nr 26, poz. 129) w art. 34 po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Obowiązkom określonym w ust. 1 i 2 nie podlegają biblioteki i zbiory materiałów bibliotecznych należące do kościołów i innych związków wyznaniowych oraz ich osób prawnych, które o podjęciu publicznego udostępnienia zbiorów powiadają organ określony w ust. 1.”

Art. 45. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: w z. *K. Barcikowski*
Sekretarz Rady Państwa: *Z. Surowiec*

156

USTAWA

z dnia 17 maja 1989 r.

o ubezpieczeniu społecznym duchownych.

Realizując gwarantowane Konstytucją Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej prawo obywateli do ochrony zdrowia i ubezpieczenia społecznego oraz uwzględniając postanowienia zawarte w ustawie z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego, stanowi się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Wprowadza się obowiązkowe ubezpieczenie społeczne duchownych, zwane dalej „ubezpieczeniem”.

2. Obowiązkowi ubezpieczenia, określonego ustawą, podlegają duchowni Kościoła Katolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych.

Art. 2. 1. Obowiązkowi ubezpieczenia nie podlegają alumni seminariów duchownych oraz nowicjusze, postulanci i junioryści zakonów męskich i żeńskich.

2. Osoby określone w ust. 1 korzystają ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego na zasadach przysługujących młodzieży uczącej się. W razie braku prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, osobom tym przysługują świadczenia lecznicze na zasadach ustalonych dla pracowników.

3. Osoby określone w ust. 1, które ze względu na wiek nie mogą korzystać ze świadczeń przysługujących młodzieży uczącej się, podlegają przepisom niniejszej ustawy.

Art. 3. 1. Obowiązkowi ubezpieczenia, określonego w art. 1, nie podlegają duchowni będący kapelanami wojskowymi.

2. Duchownym wymienionym w ust. 1, spełniającym warunki do emerytury wojskowej na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, zalicza się do wysługi emerytalnej również okresy, o których mowa w art. 21 ust. 1 i 2 niniejszej ustawy.

Art. 4. Ustawę stosuje się również do duchownych obywateli polskich przebywających za granicą, pełniących tam funkcje kościelne lub odbywających studia na uczelniach zagranicznych.

Art. 5. 1. Przepisów ustawy nie stosuje się do duchownych zatrudnionych w instytucjach pozakościelnych i w przedsiębiorstwach kościelnych prowadzących działalność gospodarczą.

2. Przepisów ustawy nie stosuje się również do duchownych zgłoszonych przez instytucje kościelne do ubez-

pieczenia społecznego pracowników oraz do duchownych mających ustalone prawo do emerytury lub renty.

Art. 6. Użyte w niniejszej ustawie wyrażenia, odnoszące się do funkcji duchownych Kościoła Katolickiego, stosuje się odpowiednio do funkcji duchownych w innych kościołach i związkach wyznaniowych.

Rozdział 2

Świadczenia z tytułu ubezpieczenia

Art. 7. 1. Świadczenia z ubezpieczenia przysługujące duchownym oraz członkom ich rodzin obejmują:

- 1) świadczenia lecznicze, zaopatrzenie w leki, przedmioty ortopedyczne, protezy, środki opatrunkowe i pomocnicze,
- 2) świadczenia pieniężne w razie choroby — zasiłek chorobowy i świadczenie rehabilitacyjne,
- 3) zasiłki rodzinne i zasiłek pielęgnacyjny,
- 4) świadczenia emerytalne — emeryturę, rentę inwalidzką i rentę rodzinną,
- 5) dodatki do emerytury i renty,
- 6) świadczenia pieniężne z tytułu wypadku i choroby zawodowej — rentę inwalidzką, rentę rodzinną oraz jednorazowe odszkodowanie,
- 7) zasiłek pogrzebowy.

2. Osobom mającym ustalone prawo do emerytury lub renty oraz członkom ich rodzin przysługują następujące świadczenia:

- 1) dodatki do emerytury i renty,
- 2) świadczenia w naturze — świadczenia lecznicze, rehabilitacyjne, zaopatrzenie w leki, przedmioty ortopedyczne, protezy, środki opatrunkowe i pomocnicze oraz pobyt w domu opieki społecznej,
- 3) zasiłek pogrzebowy.

3. Duchownemu, który stał się niezdolny do pełnienia swoich obowiązków w czasie pobytu za granicą, świadczenia określone w ust. 1 pkt 1 i 2 przysługują w okresie pobytu w kraju.

Art. 8. Świadczenia z ubezpieczenia, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1, przysługują w zakresie i na zasadach przewidzianych dla pracowników.

Art. 9. 1. Świadczenia pieniężne w razie choroby przysługują na zasadach i w wysokości określonej dla pracowników w przepisach o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Zasiłek chorobowy przysługuje za każdy dzień niezdolności do pracy z powodu choroby trwającej nieprze-

rwanie co najmniej 30 kolejnych dni, chyba że niezdolność taka powstała wskutek wypadku lub choroby zawodowej, o których mowa w art. 13 ust. 2 i 3.

Art. 10. Zasiłki rodzinne i zasiłek pielęgnacyjny przysługują w wysokości i na zasadach określonych w przepisach o ubezpieczeniu rodzinnym.

Art. 11. 1. Świadczenia emerytalne przysługują na zasadach i w wysokości określonej w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, z zastrzeżeniem ust. 2. Świadczenia takie wypłaca się niezależnie od pełnienia nadal funkcji kościelnych w kraju lub za granicą.

2. Wiek wymagany do przyznania emerytury wynosi 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

3. Renta inwalidzka przysługuje w razie zaliczenia do I lub II grupy inwalidów.

Art. 12. Do emerytur i rent, o których mowa w art. 11, przysługują dodatki:

- 1) rodzinny,
- 2) pielęgnacyjny,
- 3) z tytułu odznaczeń państwowych,
- 4) dla sierot zupełnych

— na zasadach i w wysokości określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 13. 1. Renta inwalidzka, renta rodzinna i jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku oraz w razie choroby zawodowej przysługują na zasadach i w wysokości określonych w przepisach o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, z zastrzeżeniem ust. 2—4.

2. Za wypadek, o którym mowa w ust. 1, uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, które nastąpiło podczas wykonywania czynności religijnych lub czynności związanych z powierzonymi funkcjami duszpasterskimi bądź zakonnymi, jak również w drodze do miejsca ich pełnienia lub z tego miejsca.

3. Za choroby zawodowe uważa się choroby określone w przepisach wydanych na podstawie Kodeksu pracy.

4. Renta inwalidzka przysługuje w razie zaliczenia do I lub II grupy inwalidów.

Art. 14. Do rent inwalidzkich i rent rodzinnych, o których mowa w art. 13, przysługują dodatki:

- 1) rodzinny,
- 2) pielęgnacyjny,
- 3) dla sierot zupełnych

— na zasadach określonych w art. 12.

Art. 15. 1. Okoliczności i przyczyny wypadku, o którym mowa w art. 13 ust. 2, bada i ustala właściwa instytucja diecezjalna lub zakonna.

2. Duchowny, który uległ wypadkowi, jest obowiązany zawiadomić niezwłocznie o wypadku instytucję diecezjalną lub zakonną.

3. Po uzyskaniu wiadomości o wypadku od poszkodowanego lub z innych źródeł, instytucja diecezjalna lub zakonna sporządza kartę wypadku, opierając się na oświadczeniach poszkodowanego, zeznaniach świadków i innych dowodach.

4. Karta wypadku powinna zawierać:

- 1) imię i nazwisko osoby zgłaszającej wypadek oraz datę zgłoszenia,
- 2) dane osobowe duchownego, który uległ wypadkowi,
- 3) rodzaj wypadku, opis jego okoliczności, przebieg i przyczyny,
- 4) opinię o tym, czy wypadek jest wypadkiem w rozumieniu art. 13 ust. 2,
- 5) opinię o tym, czy nie zachodzą okoliczności wyłączające prawo do świadczeń przysługujących z tytułu wypadku,
- 6) podpisy osób, które uczestniczyły w ustalaniu okoliczności i przyczyn wypadku,
- 7) datę sporządzenia karty wypadku.

5. Instytucja diecezjalna lub zakonna przekazuje oddziałowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kartę wypadku wraz z całą dokumentacją, na której podstawie została sporządzona, nie później niż w terminie 6 tygodni od uzyskania wiadomości o wypadku.

6. Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie dokumentów, o których mowa w ust. 5, stwierdza, czy wypadek był wypadkiem w rozumieniu art. 13 ust. 2.

Art. 16. W sprawach zgłaszania i stwierdzania chorób zawodowych stosuje się odpowiednio przepisy wydane na podstawie Kodeksu pracy.

Art. 17. 1. Zasiłek pogrzebowy przysługuje:

- 1) w razie śmierci ubezpieczonego lub członka jego rodziny — na zasadach i w wysokości określonych w przepisach o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa,
- 2) w razie śmierci osoby uprawnionej do emerytury lub renty albo członka jej rodziny — na zasadach i w wysokości określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

2. Zasiłek pogrzebowy, określony w ust. 1, przysługuje ubezpieczonemu, osobie uprawnionej do emerytury lub renty, członkowi rodziny albo instytucji diecezjalnej lub zakonnej, w zależności od tego, kto pokrył koszty pogrzebu.

Art. 18. Świadczenia w naturze z tytułu pobierania emerytury lub renty przysługują w zakresie i na zasadach przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 19. Zadania w zakresie ubezpieczenia wykonuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a świadczeń w naturze udzielają właściwe jednostki organizacyjne służby zdrowia i opieki społecznej.

Art. 20. 1. Ilekroć przepisy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz o zaopatrzeniu emerytalnym pracowni-

ków i ich rodzin uzależniają prawo do świadczeń lub ich wysokość od posiadania ustalonego okresu zatrudnienia — przy ustalaniu świadczeń na podstawie ustawy przez taki okres rozumie się okres ubezpieczenia i okresy zaliczane do okresu ubezpieczenia.

2. Jeżeli przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin uzależniają prawo do świadczeń od osiągnięcia wieku emerytalnego lub powstania inwalidztwa w okresie zatrudnienia albo po jego ustaniu — przy ustalaniu prawa do świadczeń dla duchownych przez taki okres rozumie się okres ubezpieczenia.

Art. 21. 1. Za okres ubezpieczenia w rozumieniu art. 20 uważa się miesiące kalendarzowe, za które ubezpieczony opłacił składki na ubezpieczenie lub w których nastąpiło zwolnienie od opłacania składek.

2. Do okresów ubezpieczenia zalicza się okresy:

- 1) pozostawania duchownymi przez osoby określone w art. 1 ust. 2 i art. 2 przed dniem wejścia ustawy w życie, potwierdzone przez właściwe władze diecezjalne lub zakonne, pod warunkiem opłacania składek za cały okres podlegania obowiązkowi ubezpieczenia,
- 2) zatrudnienia, równorzędne z okresami zatrudnienia i zaliczalne do okresów zatrudnienia w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin,
- 3) prowadzenia przez duchownych działalności duszpasterskiej wśród Polonii,
- 4) przebywania duchownych na misjach.

Art. 22. 1. Podstawę wymiaru emerytury lub renty stanowi kwota odpowiadająca zryczałtowanej podstawie wymiaru składek z ostatniego miesiąca ubezpieczenia.

2. Jeżeli kwota podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie została podwyższona w myśl art. 28 ust. 3 do wysokości nie przekraczającej pełnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce społecznej z roku ubiegłego, podstawę wymiaru emerytury stanowi kwota odpowiadająca przeciętnej miesięcznej podstawie wymiaru składek z okresu ostatnich 24 miesięcy ubezpieczenia, a jeżeli ubezpieczenie trwało krócej — z faktycznego okresu ubezpieczenia, nie niższa jednak od kwoty ustalonej na podstawie ust. 1.

3. Jeżeli kwota podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie została podwyższona, zgodnie z art. 28 ust. 3, do wysokości przekraczającej podstawę wymiaru, o której mowa w ust. 2, podstawę wymiaru emerytury stanowi kwota odpowiadająca przeciętnej miesięcznej podstawie wymiaru składek z okresu ostatnich 5 lat ubezpieczenia, a jeżeli ubezpieczenie trwało krócej — z faktycznego okresu ubezpieczenia, nie niższa jednak od kwoty ustalonej na podstawie ust. 1.

4. Jeżeli duchowny był objęty ubezpieczeniem społecznym pracowników, przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury lub renty może być przyjęte, na jego wniosek, przeciętne miesięczne wynagrodzenie za okres kolejnych 24 miesięcy zatrudnienia, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 12 lat zatrudnienia.

Art. 23. 1. Podstawę wymiaru zasiłku chorobowego i zasiłku pogrzebowego w razie śmierci ubezpieczonego

lub członka rodziny stanowi kwota podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie za miesiąc kalendarzowy, w którym powstało prawo do zasiłku.

2. W razie podwyższenia, na wniosek duchownego, podstawy wymiaru składek w ciągu ostatnich 12 miesięcy ubezpieczenia poprzedzających miesiąc, w którym powstało prawo do zasiłku, podstawę wymiaru zasiłku chorobowego i pogrzebowego stanowi kwota odpowiadająca przeciętnej miesięcznej podstawie wymiaru składek z tego okresu ubezpieczenia, a jeżeli ubezpieczenie trwało krócej — z faktycznego okresu ubezpieczenia.

Art. 24. Podstawa wymiaru emerytury, renty inwalidzkiej i renty rodzinnej ulega corocznym podwyżkom na zasadach i w terminach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 25. Do zawieszenia prawa do świadczeń emerytalnych i ich zmniejszenia stosuje się zasady określone w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 26. Do postępowania w sprawach ustalenia świadczeń z ubezpieczenia, zasad ich realizacji oraz obowiązków osób pobierających takie świadczenia stosuje się zasady określone w przepisach, na których podstawie ustala się odpowiednie świadczenia, chyba że przepisy ustawy stanowią inaczej.

Rozdział 3

Zgłoszenie do ubezpieczenia i składki na ubezpieczenie

Art. 27. 1. Osoby wymienione w art. 1 ust. 2, art. 2 ust. 3 oraz art. 4 dokonują zgłoszenia do ubezpieczenia za pośrednictwem swojej zwierzchniej instytucji diecezjalnej lub zakonnej.

2. Po zgłoszeniu do ubezpieczenia Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadamia o dacie, od której osoba duchowna została objęta ubezpieczeniem, o kwocie podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie i o jej miesięcznej wysokości oraz wydaje legitymację ubezpieczeniową.

3. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustala wzory zgłoszeń do ubezpieczenia, tryb dokonywania zgłoszeń, wzory legitymacji ubezpieczeniowych, tryb wydawania tych legitymacji oraz sposób dokonywania w nich zapisów.

Art. 28. 1. Podstawę wymiaru składek stanowi:

- 1) 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce społecznej z roku ubiegłego — dla siostr i braci zakonnych oraz alumnów seminariów duchownych podlegających ubezpieczeniu,
- 2) 40% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce społecznej z roku ubiegłego — dla księży diecezjalnych i zakonnych, którzy nie są proboszczami,
- 3) 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce społecznej z roku ubiegłego — dla proboszczów,
- 4) 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce społecznej z roku ubiegłego — dla biskupów.

2. Podstawę wymiaru składek ustala się corocznie na okres od 1 kwietnia do 31 marca następnego roku.

3. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie może być podwyższona, na wniosek ubezpieczonego, do kwoty nie przekraczającej trzykrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej, o którym mowa w ust. 1. Podwyższoną składkę pobiera się od następnego miesiąca po złożeniu wniosku.

4. Przez określenie „przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce uspołecznionej” rozumie się wysokość kwoty przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej z poprzedniego roku, ogłoszoną przez Główny Urząd Statystyczny w Dzienniku Urzędowym Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej „Monitor Polski”.

Art. 29. Składka na ubezpieczenie, pokrywana przez ubezpieczonych, wynosi:

- 1) od zryczałtowanych podstaw wymiaru, o których mowa w art. 28 ust. 1:
  - a) 8% za osoby duchowne mające obowiązek pozostawania w celibacie,
  - b) 8% za siostry i braci zakonnych w razie podwyższenia podstawy wymiaru,
  - c) 12% za pozostałe osoby duchowne,
- 2) od nadwyżki, w razie podwyższenia podstawy wymiaru:
  - a) 20% za osoby duchowne mające obowiązek pozostawania w celibacie,
  - b) 30% za pozostałe osoby duchowne.

Art. 30. 1. Składki na ubezpieczenie opłaca się za każdy miesiąc ubezpieczenia.

2. Obowiązek opłacania składek powstaje od pierwszego dnia miesiąca wskazanego w zgłoszeniu do ubezpieczenia, o którym mowa w art. 27 ust. 1, nie wcześniej niż od dnia wejścia ustawy w życie.

3. Obowiązek opłacania składek ustaje z końcem miesiąca kalendarzowego poprzedzającego miesiąc, w którym:

- 1) podjęto wypłatę świadczeń emerytalno-rentowych,
- 2) zgodnie z zawiadomieniem właściwych władz kościelnych ustały warunki do ubezpieczenia społecznego określonego ustawą.

4. Zwolnienie z opłacania składek na ubezpieczenie następuje za okresy prowadzenia przez duchownych działalności duszpasterskiej wśród Polonii, przebywania na misjach oraz pobierania przez duchownych zasiłku chorobowego, jeżeli okres ten obejmował co najmniej 30 kolejnych dni. Jeżeli okres pobierania zasiłku chorobowego występował w dwóch lub więcej kolejnych miesiącach kalendarzowych, składek nie opłaca się za miesiąc, w którym zasiłek chorobowy pobierany był przez co najmniej 15 dni.

Art. 31. 1. Składkę na ubezpieczenie opłacają:

- 1) duchowni diecezjalni we własnym zakresie, bezpośrednio do oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych właściwego według miejsca ich zamieszkania,
- 2) przełożeni domów zakonnych lub klasztorów za członków swych zakonów do oddziału Zakładu Ubezpieczeń

Społecznych właściwego ze względu na siedzibę domu zakonnego lub klasztoru.

2. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na wniosek przełożonych zakonnych generalnych lub prowincjalnych, może ustalić inny tryb opłacania składek.

3. Składkę na ubezpieczenie za członków zakonów kontemplacyjnych pokrywa Fundusz Kościelny.

4. Fundusz Kościelny przekazuje różnicę między kwotą wypłaconych świadczeń a kwotą wpływów ze składek na ubezpieczenie do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w terminie do 31 marca każdego roku za rok ubiegły.

5. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych może określić szczegółowe terminy i tryb opłacania składek na ubezpieczenie.

Art. 32. 1. Od nie opłaconych w terminie składek na ubezpieczenie pobiera się odsetki za zwłokę na zasadach i w wysokości określonych przepisami o zobowiązaniach podatkowych.

2. Zaległe składki na ubezpieczenie nie podlegają przymusowemu ściąganiu w trybie postępowania egzekucyjnego.

Art. 33. 1. W razie zalegania z opłatą należnych składek na ubezpieczenie na kwotę przekraczającą trzymiesięczną składkę, świadczenia, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1—3, nie przysługują za okres do czasu opłacenia zaległych składek wraz z odsetkami.

2. Jeżeli osoba duchowna, która nabyła prawo do pobierania emerytury lub renty inwalidzkiej, nie opłaciła składek na ubezpieczenie za okres poprzedzający nabycie tego prawa, zaległe składki potrąca się z należnych świadczeń na zasadach ustalonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin w zakresie potrącania zaliczek wypłaconych na poczet świadczeń.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio do renty rodzinnej przysługującej po ubezpieczonym, jeżeli zalegał z opłatą należnych składek na ubezpieczenie.

Rozdział 4

Przepisy szczególne, przejściowe i końcowe

Art. 34. Niezależnie od obowiązkowego ubezpieczenia społecznego duchownych, określonego w niniejszej ustawie, osoby prawne Kościoła Katolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych mogą prowadzić wewnętrzną działalność ubezpieczeniową na rzecz duchownych. Działalność ta nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów podatkowych.

Art. 35. 1. Świadczenia określone w ustawie z tytułu wypadku, o którym mowa w art. 13 ust. 2, przysługują, gdy wypadek nastąpił po wejściu ustawy w życie.

2. Świadczenia określone w ustawie z tytułu choroby zawodowej przysługują, jeżeli uszczerbek na zdrowiu, spowodowany taką chorobą, został stwierdzony po wejściu ustawy w życie.

3. Zasiłek chorobowy z tytułu choroby powstałej przed dniem wejścia ustawy w życie przysługuje od dnia jej wejścia w życie, jednak okres zasiłkowy liczy się od daty powstania niezdolności do pracy.

4. Zasiłek pogrzebowy przysługuje, jeżeli śmierć nastąpiła po wejściu ustawy w życie.

Art. 36. Osobom, które do dnia wejścia ustawy w życie osiągnęły wiek emerytalny lub stały się inwalidami I lub II grupy, przyznaje się emeryturę lub rentę w wysokości:

- 1) najniższej, określonej na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, bez obowiązku opłacania składek,
- 2) ustalonej od podstawy wymiaru, o której mowa w art. 22 ust. 2, pod warunkiem opłacania składek przez okres 12 miesięcy od dnia wejścia ustawy w życie,

- 3) ustalonej od podstawy wymiaru, o której mowa w art. 22 ust. 3, pod warunkiem opłacania składek przez okres 36 miesięcy od dnia wejścia ustawy w życie.

Art. 37. Koszty ubezpieczenia duchownych, o których mowa w art. 36 pkt 1, w całości pokrywa Fundusz Kościelny.

Art. 38. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1989 r.

Przewodniczący Rady Państwa: w z. *K. Barcikowski*
Sekretarz Rady Państwa: *Z. Surowiec*

157

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 16 maja 1989 r.

zmieniające rozporządzenie w sprawie procentu odpisów amortyzacyjnych podlegających wpłacie na dochody Funduszu Zmian Strukturalnych w Przemysle i Funduszu Rozwoju Budownictwa Mieszkaniowego w latach 1989 i 1990.

Na podstawie art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 23 października 1987 r. o Funduszu Zmian Strukturalnych w Przemysle (Dz. U. Nr 33, poz. 182 i z 1988 r. Nr 24, poz. 168) oraz art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 13 lipca 1988 r. o Funduszu Rozwoju Budownictwa Mieszkaniowego (Dz. U. Nr 24, poz. 167) zarządza się, co następuje:

§ 1. W załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 stycznia 1989 r. w sprawie procentu odpisów amortyzacyjnych podlegających wpłacie na dochody Funduszu Zmian Strukturalnych w Przemysle i Funduszu Rozwoju Budownictwa Mieszkaniowego w latach 1989 i 1990 (Dz. U. Nr 2, poz. 5) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w ust. 1 dodaje się pkt 10—12 w brzmieniu:

„10) węgla kamiennego i węgla brunatnego	011, 014,
11) gazowniczy i naftowy	022, 023,
12) elektroenergetyczny	031, 032.”
- 2) w ust. 2 dodaje się pkt 7 w brzmieniu:

„7) przedsiębiorstwa rybołówstwa morskiego”
- 3) w ust. 4 pkt 144 i 145 skreśla się.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z tym że jego przepisy stosuje się od dnia 1 lutego 1989 r.

Prezes Rady Ministrów: *M. F. Rakowski*

Oplata za prenumeratę na rok 1989 wynosi: Dziennika Ustaw zł 3.200,—; załącznika do Dziennika Ustaw zł 700,—; Monitora Polskiego zł 2.000,—.

Prenumeratę na rok następny przyjmuje się do dnia **31 października**. Do abonentów, którzy opłacą prenumeratę po tym terminie, wysyłka pierwszych numerów dokonana zostanie z opóźnieniem i spowoduje dodatkowe koszty. Wpłata powinna być dokonana „przelewem — zamówieniem” lub trzydcinkowym przekazem na konto Wydziału Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów w Narodowym Banku Polskim, Oddział Okręgowy Warszawa nr 1052-3157-139.11. Rachunków za prenumeratę nie wystawia się, prenumerata jest realizowana na podstawie przedpłat. Druki „przelewów — zamówień” lub przekazów mogą zostać wysłane zainteresowanym po uprzednim zgłoszeniu zapotrzebowania pisemnie lub telefonicznie do Wydziału Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów. Na dowodzie wpłaty należy podać pełną nazwę instytucji (nazwisko i imię) i adres z numerem kodu pocztowego oraz liczbę zamawianych egzemplarzy. Wszelkich informacji o prenumeracie udziela Wydział Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów.

Reklamacje z powodu niedoręczenia poszczególnych numerów zgłaszać należy na piśmie do Wydziału Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów (ul. Powsińska 69/71, 00-979 Warszawa, skrytka pocztowa 81) niezwłocznie po otrzymaniu następnego kolejnego numeru.

Wydawca: Urząd Rady Ministrów.

Redakcja: Biuro Prawne, 00-583 Warszawa, Al. Ujazdowskie 1/3.

Organizacja druku i kolportaż: Wydział Wydawnictw, 00-979 Warszawa, ul. Powsińska 69/71, tel. 42-14-78 i 694-67-50.

Tłoczono z polecenia Prezesa Rady Ministrów
w Zakładach Graficznych „Tamka”, Zakład nr 1, Warszawa, ul. Tamka 3.